

Bruselj, 2. julij 2020
(OR. en)

9346/20

Medinstitucionalna zadeva:
2020/0137 (NLE)

EDUC 268
SOC 439
EMPL 341
JEUN 57
COMPET 303
ECOFIN 558

PREDLOG

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktor Jordi AYET PUIGARNAU
Datum prejema:	2. julij 2020
Prejemnik:	generalni sekretar Sveta Evropske unije Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN
Št. dok. Kom.:	COM(2020) 275 final
Zadeva:	Predlog za PRIPOROČILO SVETA o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2020) 275 final.

Priloga: COM(2020) 275 final

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 1.7.2020
COM(2020) 275 final

2020/0137 (NLE)

Predlog

PRIPOROČILO SVETA

**o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost,
socialno pravičnost in odpornost**

{SWD(2020) 123 final}

OBRAZLOŽITVENI MEMORANDUM

1. OZADJE PREDLOGA

• Razlogi za predlog in njegovi cilji

Predlog priporočila Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU)¹ za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost je bil napovedan v sporočilu Močna socialna Evropa za pravičen prehod z dne 14. januarja 2020². Je pomemben del sedanjega izvajanja **evropskega stebra socialnih pravic** in krepi načelo 1 „izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje“.

„Skupna politika poklicnega usposabljanja“, kot je opredeljena v Rimski pogodbi, je leta 2002 napredovala z začetkom kopenhavnskega procesa, ki je povezal države članice, socialne partnerje in Komisijo ter so ga podprla tudi združenja izvajalcev PIU. **PIU prispeva približno polovico diplomatov na višji sekundarni ravni v Evropski uniji.** Skrbi za pripravo mladih na uspešen vstop v delovno življenje ter potrebe po izpopolnjevanju in prekvalifikaciji delovno sposobnih ljudi za različne namene: zaposlenim pomaga pri stalnem nadgrajevanju znanj in spretnosti, prilagajanju na spreminjajoče se zahteve v zvezi z delom ali spremembo delovnega mesta, brezposelnim pa pri pridobivanju znanj in spretnosti, potrebnih za ponovni vstop na trg dela; učečim se osebam nasploh zagotavlja znanje, spretnosti in naravnost, da uspevajo v svojem poklicnem, družbenem in osebnem razvoju.

Pandemija COVID-19 je povsod po Evropi povzročila hude motnje v ustaljenih dejavnostih izobraževanja in usposabljanja, tudi PIU. Čeprav so se države članice hitro zatekle k digitalnim rešitvam za učenje, sta uvedba ukrepov omejitve izhoda in kriza, ki je sledila, postavila odpornost sistema na preizkušnjo. Razmere v PIU so se še poslabšale zaradi dejstva, da je bilo v večini sektorjev prekinjeno praktično usposabljanje v obliki učenja skozi delo in vajeništev³.

Okrevanje gospodarstva po krizi zaradi COVID-19 je priložnost za pospešitev reform v PIU in okrepitev njegove odpornosti, zlasti z digitalizacijo ponudbe in metod učenja ter hitrim prilagajanjem na spreminjajoče se potrebe trga dela. V zvezi s tem je treba biti pozoren na to, da je treba vsakemu učečemu se, učitelju in vodji usposabljanja zagotoviti dostop do digitalnih orodij in tehnologij ter ustrezne svetovalne ukrepe. Digitalna orodja, kot so simulatorji, virtualna in razširjena resničnost, bi lahko izboljšala dostopnost in učinkovitost usposabljanja zlasti za mala in srednja podjetja, ki zagotavljajo vajeniška mesta. Pri tem imajo lahko pomembno vlogo tudi medpodjetniški centri za usposabljanje in centri poklicne odličnosti.

Pandemija bo po pričakovanjih povzročila najhujšo recesijo v zgodovini EU in mladi, ki zdaj vstopajo na trg dela, bodo težje našli prvo zaposlitev⁴. Kot se je pokazalo v prejšnjih krizah, bodo najbrž najhuje prizadeti ravno mladi. Zato je za okrevanje po krizi zaradi COVID-19

¹ Poklicno izobraževanje in usposabljanje pomeni izobraževanje in usposabljanje, katerega cilj je mladim ljudem in odraslim dati splošno in tehnično znanje ter izkušnje, znanja in spretnosti in/ali kompetence, potrebne za določene poklice ali na trgu dela nasploh; izvaja se lahko v formalnem okviru ali neformalnih okvirih, in sicer na vseh ravneh evropskega ogrodja kvalifikacij, tudi na terciarni.

² Sporočilo Komisije „Močna socialna Evropa za pravičen prehod“, COM(2020) 14 final.

³

https://www.cedefop.europa.eu/files/cedefop_community_apprenticeship_experts_synthesis_how_are_european_countries_managing_apprenticeships_to_respond_to_the_coronavirus_crisis.pdf.

⁴ Evropska gospodarska napoved – pomlad 2020. Institutional paper 125, maj 2020, Evropska komisija.

nujno še okrepiti sisteme PIU, saj se je v prejšnji gospodarski in finančni krizi PIU izkazalo za bistveno v prizadevanjih za podporo zaposlovanju mladih. Zlasti vajeništva, učenje skozi delo, a tudi kratki programi PIU, namenjeni brezposelnim, so se izkazali kot pot do boljše zaposljivosti in lažjega dostopa do trga dela oziroma vrnitve nanj⁵. Ta predlog bo prispeval h kakovostnim ponudbam predvsem vajeništev in drugih poklicnih programov v okviru **jamstva za mlade**, saj bo zagotovil, da bo PIU ustrezno za trg dela, digitalizirano in okoljsko trajnostno. Pozval bo tudi k okrepljenemu podpiranju vajeništev, evropsko koalicijo za vajeništva pa bo pozval, da obnovi in okrepi zavezo za kakovostne in učinkovite priložnosti za vajeništvo.

Posodobitev sistemov PIU je potrebna tudi, ker se **svet dela, znanj in spretnosti spreminja**. Trge dela še naprej preoblikujejo stalne spremembe, kot je avtomatizacija in digitalizacija proizvodnje in storitev. Poleg tega se bo moralo PIU zaradi prehoda na **bolj digitalno in bolj zeleno gospodarstvo** prilagoditi tako, da bodo učeči se v poklicnem izobraževanju pridobili znanja in spretnosti, potrebne za zeleni in digitalni prehod, hkrati pa bo treba znova utrditi in okrepiti osrednjo vlogo PIU v **kontinuiteti vseživljenjskega učenja**. Zlasti tukaj je bistvenega pomena učenje, ki posega na različna področja, tako da premosti prepad med formalno ločenimi ali vzporednimi področji učenja, npr. zdravstvenim in okoljskim sektorjem⁶.

Ker se okvir politike za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju ter posebne prednostne naloge za PIU iztečejo leta 2020, je zdaj priložnost za opredelitev nove politike Unije na področju PIU, v kateri bi bili zastavljeni višji cilji in ki bi se odzivala na opisane izzive. Splošni cilj bi moral biti posodobitev politike EU na področju PIU, da bi izpolnila znatne potrebe po izpopolnjevanju in prekvalifikaciji, ki so nastale zaradi skupnega cilja, da bi bili kos izzivom 21. stoletja, predvsem pa, da bi pripomogli k okrevanju po pandemiji COVID-19 in prispevali k izgradnji bolj trajnostne, pravičnejše in odpornejše Evropske unije.

Predlog je neločljivo povezan z drugimi prihodnjimi pobudami politike Komisije, zlasti sporočilom Komisije z naslovom Program znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost⁷, sporočilom z naslovom Podpiranje zaposlovanja mladih: most do delovnih mest za naslednjo generacijo⁸, akcijskim načrtom za digitalno izobraževanje, strateškim okvirom za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020) ter evropskim izobraževalnim prostorom, v katerih so zajete vse ravni in vrste izobraževanja in usposabljanja.

• **Področje uporabe predloga**

Namen predloga Komisije za priporočilo Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost je prenoviti politiko EU na področju PIU:

- (a) **s posodobitvijo politike Unije na področju PIU**, tako da bo pripomogla k prehodu v zeleno in digitalno gospodarstvo v času demografskih sprememb ter k navzgor usmerjeni konvergenci nacionalnih sistemov. Glede na ključno vlogo PIU in predvsem vajeništev pri izboljševanju zaposljivosti bo predlagana posodobitev enako **podpirala zaposljivost mladih in odraslih, ki potrebujejo stalno izpopolnjevanje**

⁵ Stopnje zaposlenosti diplomantov poklicnega izobraževanja in usposabljanja so s 73,7 % v letu 2009 postopno narasle na 79,5 % v letu 2018.

⁶ Kot je npr. priporočeno v sporočilu Strateški pristop k farmacevtskim izdelkom v okolju iz leta 2019, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0128&qid=1593004299503>.

⁷ COM(2020) 274 final.

⁸ COM(2020) 276 final.

in prekvalifikacijo. Vključevala bo tudi vse večjo vlogo digitalnih orodij in nadaljevanja digitalizacije sistemov PIU, ki bodo prispevali k njihovi večji odpornosti;

- (b) s **potrditvijo osrednje vloge PIU v kontinuiteti vseživljenjskega učenja** in njegovih trdnih povezav z vsemi sektorji izobraževanja in usposabljanja, za kar bo potrebna prehodnost in preglednost;
- (c) s **poenostavitvijo procesa evropskega sodelovanja** na področju PIU s povezavo in prilagoditvijo instrumentov za zagotavljanje kakovosti PIU (EQAVET) ter prožnostjo in prilagojenim izvajanjem (ECVET);
- (d) s **poenostavitvijo upravljanja PIU na ravni Unije** (povezano z vključitvijo sedanjih priporočil o ECVET in EQAVET v ta predlog in njuno posledično razveljavitvijo) ter opredelitvijo delovnih metod, vrst podpornih dejavnosti na ravni Unije in okvira za spremljanje, s katerim bi ocenjevali napredek pri izvajanju tega priporočila, in sicer docela usklajeno s širšim okvirom upravljanja za izobraževanje in usposabljanje.

Konkretno so novi elementi za ukrepe **na nacionalni ravni** naslednji:

- **poudariti ključno vlogo sistemov PIU za mlade**, ki vstopajo na trg dela, in dodati, da bi morali biti sistemi PIU enako pomembni tudi za odrasle, ki potrebujejo stalno izpopolnjevanje in prekvalifikacijo;
- **izvajalcem PIU dati določeno avtonomijo**, da se bodo lahko hitro odzvali na izzive v zvezi z znanji in spretnostmi, nudili programe za hitro prekvalifikacijo ter tesno sodelovali z delodajalci iz javnega in zasebnega sektorja;
- **razčleniti programe PIU na module** in jih razširiti na višje ravni kvalifikacij in mikrokvalifikacij;
- **PIU povezati z gospodarskimi strategijami in sistemi inovacij, usmerjenimi v prihodnost**;
- **spodbujati centre poklicne odličnosti**⁹ (predvsem prek programa Erasmus+), povezane s strategijami pametne specializacije, in nuditi inovativne storitve, ki vključujejo grozde¹⁰, podjetniške inkubatorje, podporo zagonskim podjetjem ter širjenju tehnologije zlasti za mala in srednja podjetja (MSP), da bi PIU postalo odpornejše in primerno za vse večjo digitalizacijo in digitalno pripravljenost, ter spodbujati prehajanje iz sektorjev, ki so v zatonu, v nove, rastoče sektorje;
- **vključiti okoljsko in družbeno trajnost** v programe in organizacijsko upravljanje PIU, vključno s povezovanjem okoljskih vidikov z drugimi področji;

⁹ Centri poklicne odličnosti naj bi bili referenčne točke na svetovni ravni za usposabljanje na določenih področjih tako za začetno usposabljanje mladih kot za stalno izpopolnjevanje in prekvalifikacijo odraslih, in sicer s prožno in pravočasno ponudbo usposabljanja za potrebe podjetij po znanjih in spretnostih. Delujejo lokalno, so tesno povezani z lokalnimi inovacijskimi ekosistemi in povezujejo širok nabor lokalnih partnerjev, kot so med drugim izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja, delodajalci, raziskovalna središča, agencije za razvoj in službe za zaposlovanje, da bi oblikovali „ekosisteme znanj in spretnosti“, ki bi prispevali k regionalnemu, gospodarskemu in socialnemu razvoju ter strategijam pametne specializacije.

¹⁰ Industrijski grozdi so skupine specializiranih podjetij, pogosto MSP, in drugih z njimi povezanih podpornih akterjev na lokaciji, ki tesno sodelujejo. V Evropi je okrog 3 000 specializiranih grozdov, ki prispevajo 54 milijonov delovnih mest. V prenovljeni strategiji EU na področju industrijske politike se priznava, da so grozdi zmogljivo orodje gospodarskega razvoja za podpiranje industrijskih inovacij na terenu.

- **zagotoviti boljšo prehodnost** med sistemi izobraževanja in usposabljanja;
- glede na pandemijo COVID-19 **povečati digitalno pripravljenost institucij PIU** s spodbujanjem novih učnih okolij, orodij in pedagoških pristopov, zlasti v zvezi z digitalizacijo, ki bodo uporabni tako v specifičnih kot prečnih učnih načrtih in vsebinah PIU, ter z vključevanjem vidika digitalizacije v okvir EQAVET;
- **povečanje privlačnosti PIU** za učeče se in podjetja, tudi mikro- mala in srednja podjetja, npr. z internacionalizacijo in več priložnostmi za mobilnost učečih se in osebja v okviru programa Erasmus+ in drugih možnosti za financiranje;
- odpraviti **spolno** pristranskost in izbire, stereotipne za določen spol, ter podpreti raznolikost in vključevanje;
- **opredeliti sklop kazalnikov in ciljev**, ki bodo omogočili kvantitativno in kvalitativno merjenje uspešnosti sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Poleg utrditve vloge tristranskega Svetovalnega odbora za poklicno usposabljanje (ACVT) so v predlogu predstavljeni tudi naslednji **novi elementi na ravni EU**:

- **zagotovitev podporne službe**, ki bo skrbela za različne razsežnosti sistemov PIU (npr. za vajeništva, centre poklicne odličnosti, nadaljnje poklicno izobraževanje in usposabljanje, zagotavljanje kakovosti) ter povezovala vodstvo več ločenih podpornih struktur (sekretariat EQAVET in ECVET, službe za podporo vajeništvom, delovne skupine strokovnjakov);
- **podpiranje digitalne pripravljenosti institucij PIU** z okrepljenim uvajanjem orodja SELFIE in njegove postopne razširitve na učenje skozi delo¹¹;
- **spodbujanje evropskega PIU kot svetovne referenčne točke v razvoju znanj in spretnosti** ter pospeševanje mobilnosti in priznavanja poklicnih kvalifikacij in izidov učnih obdobij v tujini, tudi z oblikovanjem zasnove evropskih ključnih poklicnih profilov v okviru platforme Europass, po možnosti dopolnjenih s poklicnimi digitalnimi vsebinami;
- **uvredba postopka medsebojnega strokovnega pregleda na področju zagotavljanja kakovosti** v PIU za podporo navzgor usmerjeni konvergenzi v kakovosti, preglednosti in medsebojnem zaupanju.

Politični okvir

Komisija je v odziv na krizo zaradi COVID-19 predlagala drzen, obsežen **načrt obnove in priprave za naslednjo generacijo**. V načrtu je predstavljen časovni načrt za zagon evropskega gospodarstva, ohranjanje in ustvarjanje delovnih mest, spodbujanje zelenega in

¹¹ SELFIE (Self-reflection on Effective Learning by Fostering the use of Innovative Educational Technologies – samoocenjevanje učinkovitega učenja s spodbujanjem uporabe inovativnih izobraževalnih tehnologij) je brezplačno, enostavno in prilagodljivo orodje za pomoč šolam pri ocenjevanju njihovega položaja glede učenja v digitalni dobi. Zasnovalo ga je Skupno raziskovalno središče, da bi šolam pomagalo pri vključevanju digitalnih tehnologij v pouk, učenje in ocenjevanje učencev. Orodje lahko izpostavi, na katerih področjih delo poteka dobro, kje so potrebne izboljšave in katere naj bi bile prednostne naloge. Orodje je trenutno na voljo v 24 uradnih jezikih Evropske unije, sčasoma pa bo dodanih še več. Orodje SELFIE anonimno zbira stališča učencev, učiteljev in predstavnikov vodstva šole o uporabi tehnologije na njihovih šolah. V postopku se uporabljajo kratke trditve in vprašanja ter preprosta lestvica strinjanja od 1 do 5. Trditve zajemajo področja, kot so vodstvo, infrastruktura, usposabljanje učiteljev in digitalne kompetence učencev. Rezultati samoocene se lahko uporabljajo strateško na ravni sistema ali institucije za nadaljnjo krepitev zmogljivosti in naložbe v infrastrukturo glede na odkrite vrzeli.

digitalnega prehoda, tako da bi bilo evropsko gospodarstvo pravičnejše, odpornejše in bolj trajnostno za prihodnje rodove. V njem je poudarjeno, da je izboljševanje in prilagajanje znanj in spretnosti ter kompetenc vse pomembnejše.

Instrument „Next Generation EU“¹² bo na finančnih trgih za obdobje 2021–2024 zbral nova finančna sredstva za nedavno predlagana **mehanizem za okrevanje in odpornost**¹³ ter pobudo **REACT-EU**¹⁴. Oba programa bosta vključevala naložbe v **znanja in spretnosti, izobraževanje in usposabljanje** kot podlago za zeleno, digitalno in odporno okrevanje. Komisija je tudi prilagodila svoje predloge za prihodnji Evropski socialni sklad+, da bi še bolj podprla **ukrepe za zaposlovanje mladih ter izobraževanje, znanja in spretnosti**.

Komisija je v okviru strategije za okrevanje predlagala tudi znatna dodatna finančna sredstva v višini 30 milijard EUR za **Sklad za pravični prehod**, tako da bodo sredstva znašala skupno 40 milijard EUR. Ta finančna sredstva se bodo uporabljala za ublažitev socialno-ekonomskih učinkov prehoda na podnebno nevtralnost v najhuje prizadetih regijah, npr. s podpiranjem prekvalificiranja delavcev, pomočjo malim in srednjim podjetjem pri ustvarjanju novih gospodarskih priložnosti in naložbami v prehod na čisto energijo in v krožno gospodarstvo¹⁵.

To je povezano z **evropskim zelenim dogovorom**, ki je nova strategija EU za rast, katere cilj je preoblikovati EU v pravično in uspešno družbo s sodobnim, z viri gospodarnim in konkurenčnim gospodarstvom, ki v letu 2050 ne bo ustvarjalo neto emisij toplogrednih plinov in v katerem bo gospodarska rast ločena od rabe virov. Naložbe v **bolj krožno gospodarstvo**¹⁶ lahko pripomorejo k temu, da bi EU zmanjšala svojo odvisnost od zunanjih dobaviteljev ter okrepila odpornost na vprašanja oskrbe v svetovnem merilu. Prihodnja pobuda „**val prenove**“ bo osredotočena na ustvarjanje delovnih mest v gradbeništvu, prenovi in drugih delovno intenzivnih panogah¹⁷. Zaradi prehoda na teh področjih naraščajo potrebe po prekvalifikaciji in izpopolnjevanju. Programi PIU lahko imajo ključno vlogo pri zagotavljanju teh znanj in spretnosti, verjetno pa bodo imeli pomembno vlogo tudi pri uresničevanju drugih pobud evropskega zelenega dogovora¹⁸.

Komisija je sprejela tudi **ново industrijsko strategijo za Evropo**¹⁹, da bi obravnavala zeleni in digitalni prehod. V njej poziva k odločnemu ukrepanju za uresničitev vseživljenjskega učenja in zagotovitvi, da bosta izobraževanje in usposabljanje šla v korak z obema prehodoma. Poziva tudi visokošolsko izobraževanje in PIU, da trgu dela zagotovita več znanstvenikov, inženirjev in tehnikov. Tudi v **strategiji za MSP za trajnostno in digitalno Evropo** je poudarjeno, da ima vse več MSP težave pri iskanju potrebnih znanj in spretnosti ter da razpoložljivost usposobljenega osebja ali izkušenih vodstvenih delavcev ostaja najpomembnejši problem za četrtno MSP v Evropski uniji²⁰. PIU je posebej pomembno za

¹² COM(2020) 456 final.

¹³ COM(2020) 408 final.

¹⁴ COM(2020) 451 final.

¹⁵ COM(2020) 442 final.

¹⁶ COM(2020) 98 final.

¹⁷ COM(2020) 456 final.

¹⁸ Npr. v strategiji EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030 (COM(2020) 380 final) je poudarjena ključna vloga znanj in spretnosti pri prehodu v zeleno gospodarstvo in boju proti upadu biotske raznovrstnosti, saj sta v ospredju usposabljanje in prekvalifikacija delovne sile v številnih sektorjih. To bo prispevalo tudi k prihodnjemu akcijskemu načrtu za ničelno onesnaževanje zraka, vode in tal, v katerem je za reševanje teh vse bolj medsektorskih izzivov pomembno povezovanje izobraževanja ter znanj in spretnosti z različnih področij, kot sta okoljsko in zdravstveno. Tudi v strategiji „od vil do vilic“ (COM(2020) 381 final), katere cilj je preobrazba proizvodnje naše hrane in oskrbe z njo, se priznava ključna vloga znanja in napotkov za podpiranje prehoda.

¹⁹ COM(2020) 102 final.

²⁰ COM(2020) 103 final.

MSP, da bi lahko zagotovili, da bo imela njihova delovna sila znanja in spretnosti, potrebne na trgu dela.

Priložnosti in izzivi stalne digitalne preobrazbe in odziva politik Evrope so bili predstavljeni v strategiji **Oblikovanje digitalne prihodnosti Evrope**, v kateri je poudarjena potreba po naložbah v izobraževanje in usposabljanje ter digitalna znanja in spretnosti vseh Evropejcev ob upoštevanju sprejete **strategije za enakost spolov za obdobje 2020–2025**²¹.

2. PRAVNA PODLAGA, SUBSIDIARNOST IN SORAZMERNOST

• Pravna podlaga

V skladu s členom 166(1) PDEU Unija izvaja politiko poklicnega usposabljanja, ki podpira in dopolnjuje dejavnost držav članic, pri čemer v celoti upošteva njihovo odgovornost za vsebino in organizacijo poklicnega usposabljanja. Cilj ukrepanja Unije na podlagi člena 166(2) PDEU je:

- omogočiti lažje prilagajanje spremembam v industriji, zlasti s poklicnim usposabljanjem in preusposabljanjem;
- izboljšati začetno in nadaljevalno poklicno usposabljanje z vidika vseživljenjskega učenja zaradi lažje vključitve in ponovne vključitve v trg dela;
- omogočiti lažji dostop do poklicnega usposabljanja ter spodbujati mobilnost izobraževalcev in udeležencev usposabljanja, zlasti mladih;
- spodbujati sodelovanje med izobraževalnimi zavodi ali zavodi za usposabljanje in podjetji;
- razvijati izmenjavo informacij in izkušenj glede vprašanj, ki so skupna sistemom usposabljanja držav članic.

Člen 165(1) PDEU določa, da Unija prispeva k razvoju kakovostnega izobraževanja s spodbujanjem sodelovanja med državami članicami ter po potrebi s podpiranjem in dopolnjevanjem njihovih dejavnosti, pri čemer v celoti upošteva odgovornost držav članic za vsebino poučevanja in organizacijo izobraževalnih sistemov. Cilj ukrepanja Unije na podlagi druge in četrte alineje člena 165(2) PDEU je:

- spodbujati mobilnosti študentov in profesorjev, med drugim s spodbujanjem akademskega priznavanja diplom in študijskih obdobj;
- razvijati izmenjavo informacij in izkušenj glede vprašanj, ki so skupna izobraževalnim sistemom držav članic.

• Subsidiarnost (za neizključno pristojnost)

EU je pri svojem prizadevanju za razvoj kakovostnega izobraževanja in usposabljanja ter za izvajanje politike poklicnega usposabljanja odgovorna za spodbujanje sodelovanja med državami članicami ter po potrebi podpiranje in dopolnjevanje njihovih ukrepov.

Kakovost in konvergenca sistemov PIU sta podlaga za prosti pretok oseb, blaga in storitev, odpornost delovne sile v EU in v končni fazi za uspešen trajnostni notranji trg, zato so rešitve zanj možne samo na evropski ravni.

Člen 166(1) PDEU opredeljuje, da Unija izvaja politiko poklicnega usposabljanja, ki podpira

²¹ Sporočilo Komisije „Unija enakosti: strategija za enakost spolov za obdobje 2020–2025“, COM(2020) 152 final.

in dopolnjuje dejavnost držav članic, pri čemer v celoti upošteva njihovo odgovornost za vsebino in organizacijo poklicnega usposabljanja.

Člen 165(1) PDEU določa, da Unija prispeva k razvoju kakovostnega izobraževanja s spodbujanjem sodelovanja med državami članicami ter po potrebi s podpiranjem in dopolnjevanjem njihovih dejavnosti, pri čemer v celoti upošteva odgovornost držav članic za vsebino poučevanja in organizacijo izobraževalnih sistemov.

V skladu z načelom subsidiarnosti ta predlog predstavlja novo politiko Unije na področju PIU ter podaja ustrezna priporočila.

To priporočilo ne posega v Direktivo 2005/36/ES²², kakor je bila spremenjena z Direktivo 2013/55/ES²³ o priznavanju poklicnih kvalifikacij, in ureditev avtomatičnega priznavanja, določeno v njej.

- **Sorazmernost**

Ukrepi, predlagani v priporočilu, so sorazmerni z zastavljenimi cilji. Predlog priporočila Sveta podpira procese reforme, ki so jih začele izvajati posamezne države, in dopolnjuje prizadevanja držav članic na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja. V predlaganem ukrepu se upoštevajo prakse držav članic in raznolikost sistemov. Upoštevana je potreba po raznovrstnem pristopu, v katerem se kažejo različni ekonomski, finančni in socialni položaji držav članic ter raznolike razmere na trgih dela.

- **Izbira instrumenta**

Predlagani instrument je priporočilo Sveta, ki upošteva načeli subsidiarnosti in sorazmernosti. Temelji na obstoječem pravu Evropske unije in je v skladu z vrsto instrumentov, ki so na voljo za ukrepe Evropske unije na področju izobraževanja, usposabljanja in zaposlovanja. Kot pravni instrument kaže zavezanost držav članic ukrepom iz tega priporočila in zagotavlja trdno politično podlago za sodelovanje na ravni Evropske unije na tem področju, hkrati pa v celoti spoštuje pristojnost držav članic na področju izobraževanja in usposabljanja ter socialnih in zaposlitvenih politik.

3. REZULTATI NAKNADNIH OCEN, POSVETOVANJ Z ZAINTERESIRANIMI STRANMI IN OCEN UČINKA

Naknadne ocene/preverjanja ustreznosti obstoječe zakonodaje

Ni relevantno.

Posvetovanja z zainteresiranimi stranmi

Od leta 2017 so potekala poglobljena in usmerjena posvetovanja, v katerih naj bi opredelili temelje poklicnega izobraževanja in usposabljanja, primerne za prihodnost, glede na porajajoče se trende in izzive (digitalizacija, avtomatizacija, robotika, umetna inteligenca, zeleno in trajnostno gospodarstvo vključno s podnebnimi spremembami, globalizacija, novi poslovni modeli, nove oblike organizacije dela, demografske spremembe, staranje, migracija).

V teh posvetovanjih so sodelovale vse pomembne zainteresirane strani:

- države članice in socialni partnerji, zbrani v skupini generalnih direktorjev za poklicno izobraževanje in usposabljanje, ter tristranski Svetovni odbor za poklicno usposabljanje, ki je sprejel [Mnenje o prihodnosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja v obdobju po letu 2020](#),

²² UL L 255, 30.9.2005.

²³ UL L 354, 28.12.2013.

- Evropski socialni partnerji (s svojimi dokumenti o stališčih: [ETUC](#), [SME United](#) in [BusinessEurope](#)) in na posebnem razgovoru januarja 2020 ter:
- [Evropska združenja izvajalcev PIU](#).

[Anketa o izzivih in vplivu pandemije COVID-19 na poklicno izobraževanje in usposabljanje](#), ki jo je v obdobju od marca do maja 2020 izvedla Komisija, z ugotovitvami, navedenimi v nadaljevanju.

- Na voljo je več orodij za pripravo gradiva za učenje na daljavo. Toda na splošno je spletno gradivo za PIU slabše razvito, kar zadeva praktične dele usposabljanja in učenja skozi delo.
- Učeči se v PIU so morda v slabšem položaju v primerjavi z učečimi se v drugih izobraževalnih smereh, saj se več dela vlaga v splošne šolske predmete in manj v značilno poklicno vsebino.
- V „dobavni verigi“ vajeništev so hude motnje. Vajenci v veliki meri niso bili več prisotni v svojih podjetjih v sektorjih, ki so prenehali delovati (npr. gostinstvo, dejavnosti za nego telesa, turizem in proizvodnja). V nekaterih primerih se je zaradi prekinitve in prenehanja izplačevanja finančnega nadomestila, kjer je prišlo do tega, povečal osip.
- Delodajalci se le stežka osredotočijo na usposabljanje mladih ali zaposlenih, saj morajo skrbeti za nadaljevanje poslovne dejavnosti. Toda nekateri delodajalci in izvajalci usposabljanja so omejitve izhoda izkoristili za pomoč pri usposabljanju svojih zaposlenih in pospešitev uvajanja digitalnih učnih sistemov in vsebin.
- Hitra prilagoditev na te korenite spremembe je za učitelje, vodje usposabljanja in učeče se sicer precejšen izziv, toda na pomoč je priskočilo veliko zainteresiranih strani (izvajalci PIU, lokalni upravni organi, založniki, nevladne organizacije, podjetja itd.).
- Obstaja velik interes za evropsko spletno platformo (ki bi bila varna in večjezična ter bi bila na njej zagotovljena kakovost), ki bi omogočala mreženje in izmenjavo dobrih praks in dajala na razpolago digitalne rešitve, tudi za učenje skozi delo.

Podobna analiza, ki jo je izvedel Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja, opozarja na nekatere izzive v sektorju PIU: učenje na daljavo je razdrobljeno, njegova uporaba je močno odvisna od digitalnih znanj in spretnosti pri učiteljih in na šolah ter njihove razpoložljivosti, pa tudi od tega, za kateri sektor gre. Njegova uporaba sega od zgolj zagotavljanja komunikacije/ohranjanja stikov z učenci do dostopa do virov (videoposnetki itd.) do dejanskega pouka. V analizi se je pokazalo tudi, da se vajenci še naprej usposabljujejo in delajo, zlasti v podjetjih, ki opravljajo bistvene storitve, kot sta zdravstvo in prehrana, če se upoštevajo zdravstveni in varnostni ukrepi. V sektorjih, katerih dejavnost je bila prekinjena zaradi predpisov, npr. v večini držav v gostinstvu, dejavnostih za nego telesa in turizmu, pa so se vajeništva v podjetjih prekinila²⁴. Glede na to, da v teh sektorjih prevladujejo ženske, se ocenjuje, da so bile ženske posebej prizadete.

V širšem obsegu so bili za opredelitev prihodnje politike PIU uporabljeni naslednji izsledki in forumi:

- projekt Cedefop [Spreminjanje narave in vloge poklicnega izobraževanja in usposabljanja v Evropi \(Changing nature and role of VET in Europe\)](#) (2016–2018),

²⁴ <https://www.cedefop.europa.eu/fr/news-and-press/news/how-european-countries-manage-apprenticeships-respond-coronavirus-crisis>.

- mnenjska raziskava CEDEFOP o PIU (2017), v kateri so bili prejeti odgovori od skupno 35 646 državljanov držav članic,
- študija Komisije o [mobilnosti PIU v Evropi](#) (2019),
- razprave na prireditvah v okviru evropskega tedna poklicnih spretnosti (2018, 2019),
- drugi izsledki OECD in MOD.

Predlog za spremembo in povezavo elementov ECVET in EQAVET, instrumentov EU, ki sta namenjena posebej za PIU, in razveljavitev prvotnih instrumentov, temelji na:

- posebni [študiji o instrumentih EU za PIU](#) (EQAVET in ECVET) (2019, v njej so upoštevane prejšnje ocenjevalne študije),
- rezultatih delovne skupine ACVT, ki je bila ustanovljena, da bi dosegla dogovor o prihodnjem razvoju evropskih instrumentov PIU (prva polovica leta 2019).

Učinek predloga na priporočili Sveta o evropskem sistemu prenašanja kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET) in o evropskem referenčnem okviru za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja (EQAVET) ter predlagana pot naprej

Od leta 2009 sta bila pripravljena in izvedena dva posebna instrumenta za PIU, ki naj bi državam članicam pomagala doseči večjo prožnost PIU (evropski sistem prenašanja kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju – ECVET) in izboljšati kakovost njihovih sistemov PIU (evropski referenčni okvir za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja – EQAVET). Oba instrumenta je treba v skladu z rezultati njunega nedavnega ocenjevanja posodobiti in poenostaviti.

Priporočilo o ECVET²⁵ naj bi izboljšalo priznavanje, zbiranje in prenos učnih izidov, podprlo mobilnost in vseživljenjsko učenje ter vzpostavilo sistem kreditnih točk EU v PIU. Pobuda je doživela nadaljnji razvoj po kopenhavski izjavi iz leta 2002²⁶ o prihodnjih prednostnih nalogah za okrepljeno sodelovanje na področju evropskega PIU, v kateri je bila izražena potreba po sistemu za podporo „preglednosti, primerljivosti, prenosljivosti in priznavanja usposobljenosti in/ali kvalifikacij med različnimi državami in na različnih ravneh“.

Po ugotovitvah navedenega ocenjevanja instrumentov EU na področju PIU je ECVET veliko prispeval k razvoju kakovostnejše izkušnje mobilnosti z uporabo in dokumentiranjem enot učnih izidov, saj ECVET na področju mednarodne mobilnosti uporabljajo skoraj vse države članice. Vendar pa zasnova točk ECVET ni bila splošno sprejeta in ECVET ni prinesel razvoja evropskega sistema prenašanja kreditnih točk v PIU.

Ta predlog na podlagi povratnih informacij s posvetovanja z zainteresiranimi stranmi in izkušenj z izvajanjem ECVET v zadnjih desetih letih vključuje in krepi nekatere elemente priporočila o ECVET iz leta 2009, opušča pa tiste, ki ne dajejo dodane vrednosti ali ne ustrezajo dejanski potrebi v sistemih PIU. Velja zlasti naslednje:

- v predlogu je vključeno in ponovno poudarjeno načelo, da so kvalifikacije sestavljene iz enot učnih izidov (modulacija). To velja za pogoj za večjo prožnost programov PIU in omogoča lažje vrednotenje, s čimer se pospeši uvajanje izpopolnjevanja in prekvalifikacije. Pomembno je tudi za omogočanje lažje

²⁵ UL C 155, 8.7.2009.

²⁶ Izjava evropskih ministrov za poklicno izobraževanje in usposabljanje in Evropske komisije v okviru srečanja v Københavnu 29. in 30. novembra 2002 o okrepljenem evropskem sodelovanju na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

mobilnosti učečih se v PIU in priznavanje učnih izidov iz takih obdobj mobilnosti. Poleg tega lahko podpira avtomatično vzajemno priznavanje kvalifikacij PIU in sodelovanje na sektorski ravni vključno s podporo prek načrtov²⁷ za sektorsko sodelovanje na področju spretnosti. V ta namen bo preučen koncept evropskih ključnih poklicnih profilov, da bi opredelili določen delež skupne vsebine usposabljanja na evropski ravni. Profili bi lahko občutno olajšali mobilnost učečih se in delavcev, avtomatično priznavanje poklicnih kvalifikacij in izidov učnih obdobj v tujini ter pripravo skupnih kvalifikacij in učnih načrtov PIU;

- orodja mobilnosti, oblikovana na podlagi priporočila iz leta 2009 (npr. učni dogovor in memorandum o soglasju), povezana s podpiranjem geografske mobilnosti učečih se v PIU, se bodo razvijala še naprej v okviru drugih instrumentov EU, kot so tisti, ki jih podpira program Erasmus+ in so povezani z nadaljnjim razvojem okvira Europass;
- kreditne točke, uvedene v priporočilu iz leta 2009, bodo opuščene, saj so se uporabljale le poredkoma in zanje ni dokazov o dodani vrednosti. V praksi se ECTS (evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk, ki se široko uporablja v visokem šolstvu) uporablja tudi za posekundarno in terciarno PIU.

Priporočilo o ECVET iz 2009 bo razveljavljeno, zgoraj opisane določbe in načela o ECVET pa se bodo uporabljala naprej na podlagi tega predloga in bodo vključena v druge instrumente politike EU.

Priporočilo o EQAVET²⁸ je bilo sprejeto za izboljšanje kakovosti PIU. Pomen izboljšanja kakovosti PIU je bil vključen že v lizbonsko strategijo iz leta 2000, ki pravi, da je za prehod v gospodarstvo, temelječe na znanju, potrebno sodobno in prilagodljivo PIU. V kopenhavnski izjavi iz leta 2002 je bilo nato predlagano sodelovanje na ravni EU pri zagotavljanju kakovosti v PIU za spodbujanje vzajemnega zaupanja in priznavanja kvalifikacij.

Kot se je pokazalo v navedenem ocenjevanju instrumentov EU na področju PIU, je EQAVET spodbudil države članice, da so pregledale in dodelale nacionalne sisteme za zagotavljanje kakovosti: dvanajst držav članic jih je izboljšalo izrecno kot odziv na to priporočilo, večina držav pa je EQAVET uporabila za pregled in prilagoditev sistema. Poleg tega ima več držav novo zakonodajo za zagotavljanje kakovosti, ki se izrecno sklicuje na EQAVET. Toda priporočilo ni občutno prispevalo k izboljšanju preglednosti ureditev za zagotavljanje kakovosti med državami in na splošno ni spodbujalo vzajemnega zaupanja. Poleg tega imajo nekatere zainteresirane strani vtis, da se orodje uporablja predvsem v začetnem PIU, ki poteka v šolah.

V zadnjih desetih letih je bilo v okviru mreže EQAVET na ravni EU zasnovanih več dejavnosti, kot so dejavnosti vzajemnega učenja in delovne skupine za teme, ki so posebej povezane z zagotavljanjem kakovosti. Pri eni od teh dejavnosti, t. i. pobudi EQAVET+, je šlo za oblikovanje posebnih okvirnih deskriptorjev za več tem na področju zagotavljanja kakovosti, ki v priporočilu iz leta 2009 niso bile obravnavane. Ta postopek je bil zasnovan v odziv na zunanje ocenjevanje priporočila leta 2013, v katerem so bila navedena področja, na

²⁷ Načrt za sektorsko sodelovanje na področju spretnosti je nov strateški pristop k pritegnitvi zainteresiranih strani k oblikovanju sektorskih strategij, ki bodo izhajale iz povpraševanja. Daje dobro podlago za širša prizadevanja. Zaenkrat je bil izveden kot pilotni projekt na področju aditivne proizvodnje, avtomobilizma, baterij, biogospodarstva, gradbeništva, obrambnih tehnologij, digitalizacije energetske vrednostne verige in energijsko intenzivnih panog, vesolja, pomorskih tehnologij, pomorskega prometa, mikroelektronike, jeklarstva, tkanin, oblačil, obutve in usnjarstva ter turizma.

²⁸ UL C 155, 8.7.2009.

katerih je potrebno izboljšanje.

Ob upoštevanju rezultatov navedenih različnih ocenjevalnih študij bo s tem predlogom:

- razveljavljeno priporočilo o EQAVET iz leta 2009, delo na področju zagotavljanja kakovosti v PIU v EU pa bo vključeno v ta predlog;
- vključena pobuda EQAVET+, tako da bodo dodani elementi o učnih izidih, potrdilih in ocenjevanju, posvetovanju z zainteresiranimi stranmi, vlogi učiteljev in vodij usposabljanja;
- dodan še en okvirni deskriptor o prožnosti učnih poti v PIU zaradi povečane potrebe po oblikovanju prožnega zagotavljanja PIU in po prispevanju k okoljski trajnostnosti;
- vključen vidik digitalne pripravljenosti sistemov in institucij PIU;
- opredeljena nova delovna metoda z medsebojnimi strokovnimi pregledi zagotavljanja kakovosti na ravni sistema PIU, s katero bi se izboljšalo vzajemno učenje, povečala preglednost ureditev za zagotavljanje kakovosti pri zagotavljanju PIU in okrepilo medsebojno zaupanje med državami članicami;
- ohranjeno poslanstvo in naloge nacionalnih točk EQAVET.

Ocena učinka

Predlog je bil oblikovan na podlagi izsledkov, zbranih iz študij, in v široko zasnovanih posvetovanjih z zainteresiranimi stranmi. Zaradi dopolnilnega pristopa predlaganih dejavnosti k pobudam držav članic, prostovoljne narave predlaganih dejavnosti in obsega pričakovanih učinkov ocena učinka ni potrebna.

Ustreznost in poenostavitev ureditve

Ni relevantno.

4. PRORAČUNSKE POSLEDICE

Potreben ne bo niti dodaten proračun niti osebje v okviru proračuna EU. Poleg tega ta pobuda ne vpliva na pogajanja o naslednjem večletnem finančnem okviru in prihodnjih programih.

5. DRUGI ELEMENTI

Načrti za izvedbo ter ureditev spremljanja, ocenjevanja in poročanja

Na nacionalni ravni ta predlog poziva države članice, da posodobijo svoje sisteme PIU v skladu z nacionalnimi prednostnimi nalogami ter praksami na področju izobraževanja in usposabljanja.

Komisija bo Svetu vsakih pet let poročala o izvajanju priporočila, izhajajoč iz letnega spremljanja Evropskega centra za razvoj poklicnega usposabljanja in v tesnem sodelovanju s Svetovnim odborom za poklicno usposabljanje.

Obrazložitveni dokumenti (za direktive)

Ni relevantno.

Natančnejša pojasnitev posameznih določb predloga

Priporočila za države članice

Predlog poziva države članice k sodelovanju pri izvajanju politike Unije na področju PIU. Ta

politika je zasnovana v duhu mnenja ACVT o prihodnosti PIU v obdobju po letu 2020²⁹.

V krizi zaradi COVID-19 se je še posebej pokazalo, kako nujne so glavne usmeritve reformnih ukrepov, s katerimi bi PIU postalo odpornejše in bi bilo kos prihodnjim izzivom. V njej je prišla do izraza potreba po bolj prilagodljivem PIU, ki se bo odzivalo na hitre spremembe, pospešitvi digitalizacije PIU, sodobnih, inovativnih učnih pristopih ter večjih naložbah v znanja in spretnosti ter kompetence učiteljev in vodij usposabljanja.

Eno od ključnih sporočil mnenja ACVT je, da je treba spodbujati ustvarjanje evropske kulture PIU, ki bo **usmerjena v rezultate ter bo podpirala države članice pri zastavljanju ciljev** in razvijala metode za ocenjevanje doseganja teh ciljev. Izhajajoč iz prejšnjih posvetovanj o možnih referenčnih merilih na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja predlog predvideva več kvantitativnih ciljev, ki bi jih bilo treba doseči do leta 2025³⁰:

- **delež zaposlenih diplomantov bi moral biti najmanj 82 %**³¹;
- **60 % novih diplomantov iz PIU** med svojim poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem **sodeluje v učenju skozi delo**³². Ta cilj se nanaša na vse oblike učenja skozi delo, zato bo prispeval k širjenju možnosti za vajeništvo, ki jih je mogoče podpirati z jamstvom za mlade;
- **8 % učečih se v PIU sodeluje v učni mobilnosti v tujini**³³.

Prvi in tretji cilj izhajata iz obstoječih referenčnih meril ET 2020 o zaposljivosti in mobilnosti diplomantov v PIU, drugi pa izhaja iz priporočila Sveta o evropskem okviru za kakovostna in učinkovita vajeništva. V delovnem dokumentu služb Komisije so podrobno obrazloženi razlogi in metodologija za te kazalnike in cilje.

V predlogu je nadalje opredeljenih več načel, ki naj se upoštevajo na nacionalni ravni za izvajanje navedene politike Unije. Ta načela izhajajo iz **tematskih ciljev, navedenih v nadaljevanju**.

1. Poklicno izobraževanje in usposabljanje se hitro prilagaja dinamičnim spremembam na trgu dela

Vpliv pandemije COVID-19 na okrevanje gospodarstva EU, hiter tehnološki razvoj, digitalizacija, prehod na krožno gospodarstvo, ki učinkovito izkorišča vire in je podnebno nevtravno, novi poslovni modeli in nove oblike organizacije dela pospešujejo spremembe v znanjih in spretnostih, potrebnih na trgu dela. Države članice morajo vzpostaviti **ustrezne okvire in sprejeti ukrepe, s katerimi bodo zagotovile, da bo PIU odporno in da se bo lahko hitro odzivalo na spreminjajoče se potrebe trga dela**. Potrebno je boljše predvidevanje potreb po znanjih in spretnostih ter mehanizmi za spremljanje diplomantov, da bi se bilo mogoče odzvati na spremembe v gospodarskih sektorjih in poklicih ter ustrezno prilagoditi vsebino poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Odločilnega pomena je hitrost tega prilagajanja. Potrebne so stopnje samostojnosti in finančnih sredstev, ki bodo izvajalcem

²⁹ <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20479>.

³⁰ Vpliv pandemije COVID-19 bo v prvih letih verjetno upočasnil doseganje teh ciljev, toda ob okrevanju bo napredek v smeri teh ciljev najbrž hitrejši.

³¹ S tem bo zajeta starostna skupina 20–34 let z najmanj višjo sekundarno izobrazbo, ki je izobraževanje in usposabljanje končala pred 1–3 leti.

³² S tem bo zajeta starostna skupina 15–34 let, ki je izobraževanje in usposabljanje končala pred 1–3 leti. Kazalnik bo temeljil na podatkih, zbranih leta 2021 v okviru ankete o delovni sili v EU.

³³ To se določi kot odstotek mobilnih učečih se v koledarskem letu, in sicer kot delež kohorte diplomantov PIU v istem letu. Kazalnik bo temeljil na podatkih o mobilnosti iz podatkov programa Erasmus+ in podatkih o diplomantih PIU iz UOE. Poleg tega bi se lahko, kjer je ustrezno, kot dopolnilo podatkov iz programa Erasmus+ uporabljali podatki programov mobilnosti nacionalnih organov.

PIU omogočile lažje odzivanje na potrebe po znanjih in spretnostih. PIU pripravlja ljudi na konkretne poklice. Hkrati pa mora biti učna vsebina tako pri mladih kot pri odraslih taka, da bodo v njej ključne kompetence, vključno z življenjskimi veščinami³⁴, v ravnotežju z znanji in spretnostmi, ki so bolj poklicno specifične.

Učinkovita pristopa za zagotovitev ustreznosti PIU za trg dela sta **učenje skozi delo in zlasti vajeništva**. V recesiji mala podjetja morda ne morejo zagotoviti vajeniških mest. K nemotenemu zagotavljanju vajeništev tudi v neugodnih gospodarskih razmerah lahko pripomorejo močnejši preventivni pristop in okrepljen poudarek jamstva za mlade na vajeništvih ter ustrezni podporni ukrepi v obliki medpodjetniških centrov za usposabljanje ali širše uporabe digitalnih orodij za usposabljanje.

2. Prožnost in možnosti za napredek so v središču poklicnega izobraževanja in usposabljanja

Prožnost in možnosti za napredovanje tako v sektorjih izobraževanja in usposabljanja kot med njima sta ključna elementa prihodnjih sistemov PIU, ki bodo primerni za prihodnost. Poleg tega je bistveno poskrbeti, da bodo programi PIU **prilagojeni posameznikom in usmerjeni v učečega se**, saj bo le tako mogoče zagotoviti močno zavzetost učečih se in privlačnost poti PIU, ki bodo omogočile boljšo zaposljivost.

Modulacija – razčlenitev poklicnih kvalifikacij na manjše dele učnih izidov – je način za prožno posodabljanje vsebine in njeno prilagoditev potrebam posameznikov. Vrednotenje učnih izidov, pridobljenih v neformalnem ali priložnostnem učenju, bo omogočilo lažje izpopolnjevanje in prekvalifikacijo ter prineslo ne samo polnih kvalifikacij, ampak tudi mikrokvalifikacije ali delne kvalifikacije. Pomaga tudi pri vzpostavljanju povezav med različnimi področji, ki so potrebne za razvoj zelenega in trajnostnega gospodarstva.

3. Poklicno izobraževanje in usposabljanje je gonilo inovacij in gospodarske rasti ter priprava na digitalni in zeleni prehod ter poklice, po katerih se veliko povprašuje

Odzivnost PIU na strukturne spremembe je mogoče izboljšati z bolj proaktivnim pristopom, s katerim bi **PIU bolj strateško povezali z gospodarskimi strategijami ter podjetniškimi in inovacijskimi ekosistemi, usmerjenimi v prihodnost**. Tako se ne bi samo odzivali na spremembe, ki že potekajo, temveč bi soustvarjali gospodarski in družbeni prehod, predvsem v sedanjih razmerah okrevanja, posvetili pozornost strateškim industrijskim ekosistemom (zdravstvenemu, farmacevtskemu in drugim) in gospodarstvu, ki bo učinkovito izkoriščalo vire ter bo brez strupov, krožno, podnebno nevtravno in digitalno. S tem bi lahko skrajšali odzivni čas za prilagoditev učnih načrtov PIU.

Države članice bi morale še naprej izvajati pristope **odličnosti v PIU**, ki spodbujajo vključevanje PIU v ekosisteme znanj in spretnosti, strategije pametne specializacije, nacionalne strategije na področju znanj in spretnosti, inovacijske sisteme, strategije za krožno gospodarstvo, pobude za prenavo ali nacionalne energetske in podnebne načrte. Pomembna elementa potrebnega odziva sta razvoj PIU na višjih ravneh kvalifikacij ter podpora podjetništvu in zagonskim podjetjem. To bi bilo treba povezati z dopolnilnimi ukrepi strukturne politike, ki bi lahko pripomogli k temu, da bi bilo poslovno okolje privlačnejše, ter spodbujali naložbe in širjenje inovacij. **Centri poklicne odličnosti**, povezani v transnacionalno evropsko mrežo, so lahko učinkovito orodje za pospeševanje prehoda iz sektorjev v upadanju v nove, rastoče sektorje in za vključevanje zelenih in digitalnih znanj in

³⁴ Življenjske veščine lahko zajemajo odpornost, medijsko pismenost, državljanske kompetence ter finančno, okoljsko in zdravstveno pismenost. Odprte, demokratične družbe so odvisne od aktivnih državljanov, ki lahko razločujejo informacije iz različnih virov, prepoznajo dezinformacije, sprejemajo informirane odločitve, so odporni in odgovorno ravnaajo.

spretnosti (npr. tako, da bi izhajali iz evropskega okvira digitalnih kompetenc za državljane in evropskega okvira za e-usposobljenost za strokovnjake na področju IT) v poklicni okvir.

Za **okolju prijaznejši sektor PIU** so potrebni predvsem okolju prijaznejši programi, učni načrti in vsebine PIU, a tudi upoštevanje okoljskega odtisa institucij PIU pri njihovem upravljanju. V ta namen je treba institucije PIU podpirati pri prilagajanju njihovih programov in poskrbeti, da se bodo ujemali s potrebami podjetij, ki so v ospredju pri doseganju okoljskih ciljev, a tudi zagotoviti, da bosta infrastruktura in tehnologija skladna s trajnostnimi zahtevami, ter tako prispevati k izvajanju ciljev trajnostnega razvoja, npr. s pomočjo pri zagotavljanju znanj in spretnosti, potrebnih za val prenove ter zeleni in trajnostni prehod. Kot se je pokazalo v krizi zaradi COVID-19, morajo institucije PIU poleg tega upoštevati digitalizacijo in imeti jasno digitalno strategijo z rešitvami za več razsežnosti – zagotavljanje digitalnih vsebin, pedagoške pristope v digitalnem učenju, a tudi boljšo uporabo podatkov za spremljanje napredka učečih se, oblikovanje pristopov, prilagojenih posameznikom, in napovedovanje potreb po spretnostih.

4. Poklicno izobraževanje in usposabljanje je privlačno in temelji na sodobnem, digitaliziranem zagotavljanju usposabljanja/znanj in spretnosti

PIU sicer nudi zelo dobre zaposlitvene možnosti v poklicih, po katerih je na trgu dela veliko povpraševanje, vendar je v večini držav članic še vedno težava, da ni dovolj privlačno za učeče se in podjetja. To pomeni, da si je treba bolj prizadevati za **večjo privlačnost PIU** z inovacijami in posodobitvami PIU, zlasti v smislu novih učnih okolij, orodij in pedagoških pristopov s posebnim poudarkom na digitalizaciji. Simulator na podlagi IT ter orodja za virtualno in razširjeno resničnost lahko znatno posodobijo zagotavljanje PIU ter ga naredijo bolj inovativnega, učinkovitejšega in dostopnejšega v primerjavi z drago fizično opremo. To lahko še posebej koristi malim podjetjem in vajeništvom, ki jih organizirajo mala in srednja podjetja.

Nove vrste znanj in spretnosti si je mogoče pridobiti s pomočjo sodelovalnega poučevanja, interdisciplinarnega učenja in projektnega učenja. Še en vidik privlačnosti je **prehodnost**: v sistemih izobraževanja in usposabljanja bi bilo treba omogočiti vertikalne in horizontalne poti med PIU, splošnim šolskim izobraževanjem, visokošolskim izobraževanjem in izobraževanjem odraslih. Višje programe PIU bi bilo treba še razširiti, da bi zadostili povečanim potrebam po višji ravni poklicnih spretnosti. Privlačnost PIU lahko povečajo tudi visokokakovostne storitve orientacije.

Ključnega pomena za inovacije v zasnovi in izvajanju PIU so **internacionalizacija, transnacionalna mobilnost**, ki vključuje virtualna tekmovanja v znanjih in spretnostih³⁵, tesne povezave z drugimi sektorji izobraževanja in usposabljanja ter akterji v raziskavah in na trgu dela.

Večja kakovost PIU bo možna samo, če bodo **učitelji in vodje usposabljanja** dobro usposobljeni in motivirani. Osebe v PIU je treba podpirati pri razvoju znanj in spretnosti in mu dati na razpolago orodja za obvladovanje novih tehnologij, da bodo lahko delali v večkulturnih okoljih in razumeli potrebe spreminjajočega se trga dela. Motivacija, karierno napredovanje ter dobrobit učiteljev in vodij usposabljanja v PIU so ključnega pomena za večjo privlačnost njihovega poklica. T. i. hibridni učitelji, vrsta osebja, ki del delovnega časa dela v podjetju, del pa kot učitelj na poklicni šoli, bi lahko prispevali k ureditvam tesnejšega

³⁵ Tekmovanja v znanjih in spretnostih krepijo prepoznavnost in ugled usposobljenih oseb in kažejo, kako pomembna so znanja in spretnosti pri doseganju gospodarske rasti in osebnega uspeha. Vzpostavljajo visoke standarde odličnosti v znanjih in spretnostih v različnih poklicih in na tekmovanjih merijo, koliko so bili ti standardi doseženi. Mlade tekmovalce navdihujejo k še večjim dosežkom in jim pomagajo njihovo strast spremeniti v poklic.

sodelovanja med šolami PIU in podjetji, ki bi bilo bolj strukturirano in pogostejše. Hibridni učitelji bi lahko v šolsko okolje prinesli potrebne inovacije in bi lahko bili rešitev za vse večje pomanjkanje in staranje populacije učiteljev v poklicnem izobraževanju. Ta koncept daje posameznikom zanimive možnosti za poklicno pot ter koristi šolam in podjetjem, med drugim zaradi delitve stroškov plač.

5. Poklicno izobraževanje in usposabljanje spodbuja enake možnosti

Kakovostno PIU prispeva tudi k **vključevanju ranljivih skupin**. To pomeni, da je treba zagotoviti široko dostopnost in odstraniti preostale ovire za udeležbo, tudi za invalide, nizko usposobljene osebe, etnične in rasne manjšine vključno z Romi, ter osebe z migrantskim ozadjem. To lahko pripomore tudi k reševanju težav v zvezi z enakostjo dostopa do orodij za digitalno učenje, internetne povezave in potrebnih naprav IT, ki so se pokazale med krizo zaradi COVID-19. Ciljno usmerjeni ukrepi in prožne oblike usposabljanja lahko preprečijo zgodnji osip v PIU, osipnikom pa ponudijo priložnost, da se znova vključijo v PIU.

Odpraviti je treba tudi spolno pristranskost s spodbujanjem ravnotežja med tradicionalno „moškimi“ in „ženskimi“ poklici, tudi s spodbujanjem udeležbe žensk v poklicnem izobraževanju za tradicionalno „moške“ poklice in moških za tradicionalno „ženske“ poklice.

6. Poklicno izobraževanje in usposabljanje temelji na kulturi zagotavljanja kakovosti (pojasnjeno zgoraj)

7. Izvajanje na nacionalni ravni

Za **učinkovito upravljanje PIU** so bistvenega pomena trajnostna partnerstva med vsemi relevantnimi zainteresiranimi stranmi, vključno z javno-zasebnimi partnerstvi. Države članice naj čim bolje izkoristijo obstoječa evropska orodja, kot so Europass, evropsko ogrodje kvalifikacij (EQF) ali ESCO (večjezična evropska klasifikacija spretnosti, kompetenc, kvalifikacij in poklicev) in dosežejo čim večje sinergije med njimi tudi za spodbujanje avtomatičnega vzajemnega priznavanja kvalifikacij/diplom poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter izidov učnih obdobj v tujini. Finančna sredstva in instrumenti Evropske unije so še naprej usmerjeni v znanja in spretnosti ter ponujajo priložnosti za financiranje reform poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Za uspešnejše in učinkovitejše izvajanje tega priporočila se predlaga, da odgovorni nacionalni organi opredelijo ukrepe za izvajanje tega priporočila na nacionalni ravni najpozneje leto dni po njegovem sprejetju, in sicer tako, da bodo izhajali iz obstoječih nacionalnih ureditev in obstoječih finančnih okvirov ter spremljali izvajanje teh ukrepov.

Podpora na ravni EU

Cilj predloga je znova utrditi ključno vlogo tristranskega Svetovalnega odbora za poklicno izobraževanje in usposabljanje (ACVT) v upravljanju politik PIU na ravni EU in hkrati pozvati k bolj strukturiranemu načinu dela na podlagi tekočega delovnega programa. Predlog poziva tudi k tesnejšemu sodelovanju z drugimi ključnimi zainteresiranimi stranmi, kot so predstavniki učečih se ter izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

S tem predlogom se ne spreminjajo širše strukture upravljanja na področju znanj in spretnosti, izobraževanja in usposabljanja.

Podporo Evropske komisije državam članicam pri izvajanju tega priporočila bi bilo mogoče vzpostaviti postopoma s krepitvijo podpore za strukturne reforme vajeništev prek podpornih storitev za vajeništva³⁶ in novo spodbudo za evropsko koalicijo za vajeništva v sinergiji z

³⁶ Kot ključni nadaljnji ukrep za Priporočilo Sveta o evropskem okviru za kakovostna in učinkovita vajeništva je Komisija novembra 2018 vzpostavila podpirne storitve za vajeništva. Njihov namen je podpirati člane evropske koalicije za vajeništva pri sodelovanju za zagotovitev več boljših vajeništev

jamstvom za mlade ter širitvijo podpornih storitev za poklicno izobraževanje in usposabljanje skupaj s Cedefop. Te dejavnosti bi lahko zajemale celo vrsto storitev, med njimi vzajemno učenje, izvedensko svetovanje, primerjalno učenje, analitično delo in krepitev zmogljivosti za izvajanje tega priporočila.

Cilj *platform centrov poklicne odličnosti* je spodbujanje navzgor usmerjene konvergence odličnosti v PIU, delujejo pa na dveh ravneh:

1. na nacionalni ravni: v danih lokalnih razmerah centre poklicne odličnosti vključujejo v lokalne podjetniške in inovacijske ekosisteme in grozde ter delujejo kot središča za razširjanje tehnologije za MSP, vključno z orodji za digitalno učenje (simulatorji na podlagi IT, virtualna in razširjena resničnost) ter jih povezujejo na evropski ravni.
2. na mednarodni ravni³⁷: prek platform centrov poklicne odličnosti vzpostavljajo referenčne točke za poklicno usposabljanje na svetovni ravni, in sicer tako, da povezujejo platforme centrov poklicne odličnosti, ki imajo skupen interes v določenih sektorjih/dejavnostih (npr. aeronavtika, elektromobilnost, zelene in krožne tehnologije, IKT, zdravstveno varstvo itd.), ali inovativne pristope (npr. digitalne rešitve, umetna inteligenca) za soočanje z družbenimi izzivi (npr. podnebnimi spremembami, izčrpavanjem in pomanjkanjem virov, onesnaževanjem, doseganjem ciljev trajnostnega razvoja, vključevanjem migrantov, izpopolnjevanjem oseb z nizko stopnjo kvalifikacije itd.).

Dostop do platform bodo imele države z razvitimi sistemi poklicne odličnosti, pa tudi države, ki take pristope šele razvijajo, njihov cilj pa bo preizkusiti vse možnosti institucij PIU za proaktivno vlogo pri podpiranju gospodarske rasti, konkurenčnosti in inovacij. Platforme centrov poklicne odličnosti niso namenjene ustanavljanju institucij in infrastrukture PIU na novo. Njihov namen je povezati niz lokalnih/regionalnih partnerjev, kot so izvajalci začetnega in nadaljnjega poklicnega izobraževanja in usposabljanja, institucije terciarnega izobraževanja vključno z univerzami za uporabno znanost in politehnikami, raziskovalne institucije, znanstveni parki, grozdi, podjetja, zlasti mikro-, mala in srednja podjetja, zbornice in poslovna združenja, socialni partnerji, sektorski sveti za znanja in spretnosti, strokovna/sektorska združenja, grozdi, nacionalni in regionalni organi ter agencije za razvoj, javne službe za zaposlovanje itd.

Pomembno vlogo lahko ima orodje za samoocenjevanje *SELFIE*, ki podpira institucije za izobraževanje in usposabljanje pri učinkoviti uporabi digitalnih tehnologij za poučevanje in učenje. Orodje se bo še razvijalo in razširilo, da bo zajelo sodelovanje z delodajalci v programih učenja skozi delo. Okvir EQAVET je prilagojen tako, da vključuje tudi merila/deskriptorje v zvezi z digitalizacijo poučevanja in učenja, tudi z uporabo orodja SELFIE.

Evropski sistemi PIU se lahko uveljavijo kot *svetovna referenčna točka za razvoj znanj in spretnosti*. Na evropski ravni bi bilo treba sprejeti več ukrepov, s katerimi bi lahko spodbudili vodilno vlogo Evrope na svetovnem trgu usposabljanja, npr. podpiranje internacionalizacije sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja, spodbujanje tekmovanj v znanjih in spretnostih ali organiziranje komunikacijskih kampanj, ki bodo PIU naredile privlačnejše in okrepile njegov ugled.

prek vozlišča za znanje in vozlišča za mreženje. Vključuje tudi primerjalno učenje, tj. metodologijo združevanja primerjalnih analiz in vzajemnega učenja, ter omogoča strukturiran proces za vzajemno učenje med državami članicami pri izboljševanju njihovih sistemov vajeništva.

³⁷ To zadeva tako evropsko kot neevropsko razsežnost. Mednarodne platforme centrov poklicne odličnosti morajo vključevati države EU, vključujejo pa lahko tudi druge države, če ima njihovo sodelovanje dodano vrednost za platformo.

Inovativen element za podpiranje odličnosti in internacionalizacije PIU je koncept *evropskih ključnih poklicnih profilov*, v katerih bi bil opredeljen določen del skupnih vsebin usposabljanja na evropski ravni. V okviru platforme Europass in po možnosti ob dopolnjevanju s poklicnimi digitalnimi vsebinami bi ti profili lahko občutno olajšali mobilnost učečih se in delavcev, avtomatično priznavanje kvalifikacij PIU in izidov učnih obdobij v tujini ter oblikovanje skupnih učnih načrtov, kvalifikacij in mikrokvalifikacij poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Da bi okrepili evropsko razsežnost večje preglednosti in „krepitve zaupanja“, je v tem predlogu predlagana *uvedba medsebojnih strokovnih pregledov na področju ureditev za zagotavljanje kakovosti* v PIU. Poudarek na evropski razsežnosti je logično nadaljevanje uspešnih dejavnosti, ki so potekale od sprejetja priporočila o EQAVET leta 2009 in so večini držav pomagale pri opredelitvi, pregledu in izpopolnitvi njihovih sistemov za zagotavljanje kakovosti. O formatu in delovnih metodah te okrepljene evropske razsežnosti, ki je namenjena večji preglednosti in krepitvi zaupanja, preko medsebojnih strokovnih pregledov je treba še razpravljati z vsemi pomembnimi zainteresiranimi stranmi.

Izvajalci PIU in njihova združenja imajo ključno vlogo pri izvajanju reform v PIU na nacionalni ravni in so neposredno pomembni za izvajanje politik in pobud EU. So multiplikatorji, ki širijo program politik PIU in dobre prakse, ki se izmenjujejo na ravni EU, dajejo pa tudi povratne informacije in strokovno znanje z vidika tistih, ki jih izvajajo na terenu, za predloge politik, ki jih daje Komisija. Treba je *okrepiti strukturiran dialog z izvajalci PIU, da bi okrepili njihovo zmogljivost in vlogo v sodelovanju na področju PIU na ravni EU*.

Za podporo uresničitve zavez iz tega predloga bo priporočena uporaba skladov in programov EU (kot so instrument „Next Generation EU“, (mehanizem za okrevanje in odpornost, pobuda REACT-EU) Evropski socialni sklad plus, Evropski sklad za regionalni razvoj, program InvestEU, Erasmus+, program Obzorje Evropa, Interreg, program za digitalno Evropo, mehanizem za pravični prehod, Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja).

Zlasti predlagani mehanizem za okrevanje in odpornost ter pobuda REACT-EU bi lahko ublažila socialno-ekonomske učinke prehoda in pandemije COVID-19. Okrepiti bi bilo mogoče predvsem podpiranje vajeništev, digitalizacijo institucij PIU ter pospešitev reform PIU za podpiranje nemotenega uvajanja kakovostnih programov za prekvalifikacijo, s katerimi bi zaposlenim v sektorjih, ki jih je kriza hudo prizadela, pomagali pri prehodu med poklici.

Predlog

PRIPOROČILO SVETA

o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti členov 166 in 165 Pogodbe, ob upoštevanju predloga Evropske komisije, ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Listina Evropske unije o temeljnih pravicah³⁸ priznava izobraževanje in dostop do poklicnega in nadaljevalnega izobraževanja in usposabljanja kot pravico, v ciljih trajnostnega razvoja OZN je do leta 2030³⁹ predviden enak dostop za moške in ženske do cenovno dostopnega in kakovostnega tehničnega, poklicnega in terciarnega izobraževanja vključno z univerzo, in bistveno povečanje števila mladih in odraslih z ustreznimi znanji in spretnostmi, tudi tehničnimi in poklicnimi, za zaposlitev, dostojna delovna mesta in podjetništvo.
- (2) Evropski steber socialnih pravic⁴⁰, razglašen 17. novembra 2017, določa več načel za podporo pravičnim in dobro delujočim trgov delu in sistemom socialnega varstva, vključno z načelom 1 o pravici do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja ter načelom 4 o aktivni podpori zaposlovanju.
- (3) Visokokakovostni in inovativni sistemi poklicnega izobraževanja in usposabljanja ljudem zagotavljajo znanja in spretnosti za delo, s pomočjo katerih se lahko prilagodijo digitalnemu in zelenemu prehodu in ju uresničujejo ter so kos izrednim razmeram in gospodarskim šokom, hkrati pa podpirajo gospodarsko rast in socialno kohezijo. S tem jim zagotavljajo znanja in spretnosti, s pomočjo katerih dobijo ali ustvarjajo delovna mesta, po katerih se povprašuje na trgu dela.
- (4) Brez odločnih poklicnih politik ni mogoče doseči cilja spodbujanja kvalificirane, usposobljene in prilagodljive delovne sile in trgov dela, hitro prilagodljivih gospodarskim spremembam, kot določa člen 145 PDEU.
- (5) Sporočilo Komisije „Evropski zeleni dogovor“⁴¹ je nova strategija za rast Evrope, ki naj bi preobrazila gospodarstvo in družbo ter ju naredila bolj trajnostna. Šole, institucije za usposabljanje in univerze lahko z učečimi se, starši, podjetji in širšo skupnostjo začnejo razpravo glede sprememb, ki so potrebne za uspešen prehod. Da bi se lahko izkoristile prednosti zelenega prehoda, sta potrebna proaktivno izpopolnjevanje in prekvalifikacija.

³⁸ UL C 326, 26.10.2012.

³⁹ <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>.

⁴⁰ Dokument 13129/17.

⁴¹ COM(2019) 640 final.

- (6) V sporočilu Komisije „Močna socialna Evropa za pravičen prehod“⁴² je poudarjeno, da je treba znanja, spretnosti, zaposljivost in človeški kapital postaviti v središče prizadevanj, in sicer prek programa znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost⁴³, ki mu bo priložen predlog za priporočilo Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju. V njem je napovedano tudi nadaljnje delo na področju evropskega izobraževalnega prostora ter nov okvir za sodelovanje z državami članicami v izobraževanju in usposabljanju.
- (7) Komisija v sporočilu „Nova industrijska strategija za Evropo“⁴⁴ poziva k odločnemu ukrepanju za uresničitev vseživljenjskega učenja in zagotovitev, da bosta izobraževanje in usposabljanje šla v korak z obema prehodoma in pomagala pri njuni izvedbi. Poziva tudi visokošolsko izobraževanje ter poklicno izobraževanje in usposabljanje, da trgu dela zagotovita več znanstvenikov, inženirjev in tehnikov. V novem akcijskem načrtu za krožno gospodarstvo⁴⁵ in strategiji EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030⁴⁶ je poudarjena ključna vloga znanj in spretnosti pri prehodu v zeleno in čisto gospodarstvo.
- (8) V sporočilu Komisije „Strategija za MSP za trajnostno in digitalno Evropo“⁴⁷ je poudarjeno, da je razpoložljivost usposobljenega osebja ali izkušenih vodstvenih delavcev postala najpomembnejši problem za četrtno mikro-, malih in srednjih podjetij (MSP) v EU⁴⁸ in da je pomanjkanje usposobljenih zaposlenih najpomembnejša ovira za nove naložbe povsod po EU⁴⁹. Poklicno izobraževanje in usposabljanje je pomembno zlasti za MSP, da lahko poskrbijo, da bo imela njihova delovna sila na razpolago potrebna znanja in spretnosti.
- (9) V Sporočilu Komisije „Unija enakosti: strategija za enakost spolov za obdobje 2020–2025“⁵⁰ je poudarjena pomembnost poklicnega izobraževanja in usposabljanja za ženske in moške, da bi zagotovili uravnoteženo zastopanost spolov v poklicih, v katerih tradicionalno prevladujejo moški ali ženske, in tako odpravili spolne stereotipe.
- (10) V sporočilu Komisije „Proračun EU kot gonilo načrta okrevanja za Evropo“⁵¹ je predstavljen drzen in obsežen načrt za okrevanje Evrope. Načrt temelji na solidarnosti in pravičnosti ter je globoko zakoreninjen v skupnih načelih in vrednotah Unije. V načrtu je določeno, kako zagnati evropsko gospodarstvo ter spodbuditi zeleni in digitalni prehod, tako da bi bilo evropsko gospodarstvo pravičnejše, odpornejše in bolj trajnostno za prihodnje rodove.
- (11) Jamstvo za mlade⁵² od leta 2013 pomaga mladim pri vstopu na trg dela, saj jim nudi kakovostno ponudbo za zaposlitev, nadaljnje izobraževanje, vajeništvo ali pripravništvo v štirih mesecih po tem, ko postanejo brezposelni ali se prenehajo izobraževati. Poklicno izobraževanje in usposabljanje učinkovito ublažuje prehod na trg dela za mlade, ki jim grozi izključenost. Privlačno poklicno izobraževanje in

⁴² COM(2020) 14 final.

⁴³ COM(2020) 274 final.

⁴⁴ COM(2020) 102 final.

⁴⁵ COM(2020) 98 final.

⁴⁶ COM(2020) 380 final.

⁴⁷ COM(2020) 103 final.

⁴⁸ Raziskava SAFE 2019, https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/safe/html/index.en.html.

⁴⁹ Poročilo EIB o naložbah 2018/2019, <https://www.eib.org/en/publications/investment-report-2018>.

⁵⁰ COM(2020) 152 final.

⁵¹ COM(2020) 442 final.

⁵² UL C 120, 26.4.2013, str. 1.

usposabljanje, ki ustreza trgu dela, ima lahko v prihodnje še večjo vlogo v okviru jamstva za mlade pri preprečevanju brezposelnosti mladih in pripravi mladih na prihodnje priložnosti na trgu dela, zlasti v okviru zelenega in digitalnega prehoda.

- (12) Cilj predloga Komisije za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem socialnem skladu plus (ESF+) je zagotoviti boljšo ustreznost sistema izobraževanja in usposabljanja za trg dela in enak dostop do možnosti vseživljenjskega učenja za vse prek poti za izpopolnjevanje in prekvalifikacijo.
- (13) Predlog Komisije za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa „Erasmus“, programa Unije za izobraževanje, usposabljanje, mladino in šport in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1288/2013 določa, da bi bilo treba ohraniti celovito naravo programa za obdobje 2014–2020, ki zajema učenje v vseh okvirih, tj. formalnih, neformalnih in priložnostnih, in vseh življenjskih obdobjih, da se spodbudijo prožne učne poti, ki bodo posameznikom omogočale razviti sposobnosti, potrebne za soočanje z izzivi enaindvajsetega stoletja.
- (14) To priporočilo izhaja iz več pobud na področju izobraževanja in usposabljanja ter znanj in spretnosti, pripravljenih na evropski ravni, kot je prikazano v povzetku v Prilogi I, in bo prispevalo k programu znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost, posodobljenemu akcijskemu načrtu za digitalno izobraževanje, evropskemu izobraževalnemu prostoru ter strateškemu okviru za sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju.
- (15) Uresničuje cilj evropskega izobraževalnega prostora za razvoj pristnega evropskega učnega prostora, v katerem visokokakovostnega izobraževanja in usposabljanja ne ovirajo meje in katerega cilj je odstranitev ovir za priznavanje kvalifikacij po končanem šolanju in visokošolskih kvalifikacij ter učnih obdobjih v tujini, ter si prizadeva za bolj nemoteno čezmejno vrednotenje potrdil o usposabljanju in vseživljenjskem učenju.
- (16) Na podlagi prednostnih nalog okrepljenega evropskega sodelovanja na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja (københavnski proces), sprejetega kot resolucija Sveta z dne 19. decembra 2002⁵³, so cilji kakovostnega in prilagodljivega poklicnega izobraževanja in usposabljanja in transnacionalne mobilnosti še naprej v središču svetovne vizije za posodobitev poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki so jo leta 2010 v sporočilu iz Bruggeja opredelili pristojni ministri⁵⁴.
- (17) V sklepih iz Rige z dne 22. junija 2015⁵⁵ so se ministri, pristojni za poklicno izobraževanje in usposabljanje, sporazumeli o sklopu prednostnih nalog za podporo uresničevanju te vizije, kot je bila povzeta v Skupnem poročilu Sveta in Komisije za leto 2015 o izvajanju strateškega okvira za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020)⁵⁶ in novem programu znanj in spretnosti za Evropo iz leta 2016⁵⁷, ki so še močnejše spodbudile politiko Unije na področju PIU s še večjim poudarkom na privlačnosti in kakovosti.
- (18) V Priporočilu Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2009 o vzpostavitvi evropskega referenčnega okvira za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja

⁵³ UL C 13, 18.1.2003.

⁵⁴ <https://www.cedefop.europa.eu/en/content/bruges-communication>.

⁵⁵ https://www.izm.gov.lv/images/RigaConclusions_2015.pdf.

⁵⁶ UL C 417, 15.12.2015, str. 25.

⁵⁷ COM(2016) 381 final.

in usposabljanja (EQAVET)⁵⁸ je bil določen referenčni okvir, ki naj bi podpiral države članice pri izboljševanju kakovosti njihovih sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter prispeval k večji preglednosti razvoja politik poklicnega izobraževanja in usposabljanja med državami članicami. V desetih letih izvajanja je EQAVET sicer spodbudil reforme v nacionalnih sistemih za zagotavljanje kakovosti, vendar ni bistveno prispeval k boljši preglednosti ureditev za zagotavljanje kakovosti. Poleg tega se je uporabljal predvsem v začetnem poklicnem izobraževanju in usposabljanju, ki poteka v šolah. Zato bi bilo treba okvir EQAVET iz leta 2009 vključiti v to priporočilo in dodati elemente za odpravo pomanjkljivosti pri njegovem izvajanju v zvezi s kakovostjo učnih izidov, potrdili in ocenjevanjem, posvetovanjem z zainteresiranimi stranmi, vlogo učiteljev in vodij usposabljanja, učenjem skozi delo in prožnostjo poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Za izboljšanje vzajemnega učenja, boljšo preglednost in usklajenost ureditev za zagotavljanje kakovosti pri izvajanju poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter krepitev vzajemnega zaupanja med državami članicami EU bi bilo treba na ravni EU uvesti medsebojne strokovne preglede zagotavljanja kakovosti na sistemski ravni.

- (19) V priporočilu Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2009 o vzpostavitvi Evropskega sistema prenašanja kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET)⁵⁹ so določeni cilji za izboljšanje priznavanja, zbiranja in prenašanja učnih izidov, podpiranje mobilnosti in vseživljenjskega učenja ter vzpostavitev sistema EU za prenašanje kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. ECVET je v desetih letih izvajanja veliko prispeval k razvoju bolj kakovostne mobilnosti z uporabo in dokumentiranjem enot učnih izidov. Toda zasnova točk ECVET na splošno ni bila sprejeta in ECVET ni prinesel razvoja evropskega sistema prenašanja kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Zato bi moralo to priporočilo Sveta vsebovati tudi ključna načela ECVET (npr. enote učnih izidov) v zvezi s prožnostjo. Orodja ECVET (npr. učni dogovor in memorandum o soglasju) za podporo mobilnosti učečih se v poklicnem izobraževanju in usposabljanju je treba še naprej razvijati v okviru drugih instrumentov EU, kot so tisti, ki se podpirajo v okviru programa Erasmus+. Za poklicne kvalifikacije na ravni posekundarnega in terciarnega izobraževanja je mogoče uporabiti evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk, ki se že uporablja.
- (20) V Priporočilu Sveta z dne 15. marca 2018 o evropskem okviru za kakovostna in učinkovita vajeništva⁶⁰ je navedenih 14 ključnih meril, ki naj bi jih države članice in zainteresirane strani uporabljale za pripravo kakovostnih in učinkovitih vajeništev, ki bi zagotavljala tako razvoj znanj in spretnosti v zvezi z delovnim mestom kot tudi osebni razvoj vajencev.
- (21) Spremljanje prednostnih nalog s strani Evropskega centra za razvoj poklicnega usposabljanja, dogovorjenih v sklepih iz Rige z dne 22. junija 2015, je pokazalo več področij, na katerih so države napredovale s programom posodabljanja poklicnega izobraževanja in usposabljanja, zlasti glede vajeništev in učenja skozi delo, zagotavljanja kakovosti, vzpostavitve mehanizmov za predvidevanje potreb po znanjih in spretnostih in svetovalnih organov, v katere so vključeni socialni partnerji, vse večje prehodnosti in prožnosti, v zadnjem času pa tudi z večjim poudarkom na digitalnih znanjih in spretnostih. Toda glede na zeleni in digitalni prehod je treba občutno razširiti in izboljšati ponudbo nadaljnjega poklicnega izobraževanja in usposabljanja

⁵⁸ UL C 155, 8.7.2009.

⁵⁹ UL C 155, 8.7.2009.

⁶⁰ UL C 153, 2.5.2018.

za mlade in odrasle ter hkrati narediti začetno izobraževanje in usposabljanje privlačnejše in kakovostnejše.

- (22) Veliko držav je uvedlo pobude za spodbujanje odličnosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju in za boljšo povezavo PIU z ekosistemi inovacij ter znanj in spretnosti. Na podlagi teh primerov se koncept centrov poklicne odličnosti uspešno izvaja kot pilotni projekt, da bi ti postali svetovne referenčne točke za usposabljanje na določenih področjih tako v začetnem usposabljanju kot pri nadaljnjem izpopolnjevanju in prekvalifikaciji.
- (23) Svetovalni odbor za poklicno usposabljanje (ACVT) je v svojem Mnenju o prihodnosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja⁶¹, sprejetem decembra 2018, določil vizijo za odlično, vključujoče in vseživljenjsko poklicno izobraževanje in usposabljanje, ki bi izpolnjevalo zahteve, ki bodo v prihodnje nastajale zaradi gospodarskih, tehnoloških in družbenih sprememb. V tem mnenju je bila Komisija pozvana, da pripravi predlog za poenostavitev in konsolidacijo okvira politike EU za poklicno izobraževanje in usposabljanje, njegovo upravljanje in obstoječe instrumente v obliki krovnega priporočila Sveta.
- (24) Poklicno izobraževanje in usposabljanje v tem priporočilu pomeni izobraževanje in usposabljanje, katerega cilj je mladim in odraslim dati znanje, izkušnje, spretnosti in/ali kompetence, potrebne za določene poklice ali na trgu dela nasploh; izvaja se lahko v formalnem ali neformalnih okvirih, in sicer na vseh ravneh evropskega ogrođa kvalifikacij, tudi na terciarni.
- (25) Ker to priporočilo po naravi ni zavezujoče, so v njem spoštovana načela subsidiarnosti in sorazmernosti, uporabljati pa bi ga bilo treba v skladu z evropsko zakonodajo, nacionalno zakonodajo in prakso. To priporočilo zlasti ne posega v Direktivo 2005/36/ES⁶², kakor je bila spremenjena z Direktivo 2013/55/ES⁶³ o priznavanju poklicnih kvalifikacij, in ureditev avtomatičnega priznavanja, določen v njej –

DRŽAVAM ČLANICAM PRIPOROČA, NAJ:

- (a) si prizadevajo za izvajanje politike Unije na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki:
- *mladim in odraslim daje na voljo znanja in spretnosti, s katerimi bodo lahko uspevali na spreminjajočem se trgu dela in družbi ter obvladali okrevanje in pravičen prehod na zeleno in digitalno gospodarstvo v času demografskih sprememb in vseh gospodarskih ciklov;*
 - *zagotavlja vključenost in enake možnosti ter prispeva k ustvarjanju odpornosti, socialne pravičnosti in blaginje ter*
 - *vzpostavlja evropsko poklicno izobraževanje in usposabljanje kot svetovno referenčno točko za razvoj znanj in spretnosti;*
- (b) izvedejo ukrepe in naložbe za izvajanje te politike v skladu z načeli iz točk 1–23 ter
- (c) si prizadevajo, da bi do leta 2025 dosegle naslednje **cilje**, ki so del zadevnih evropskih okvirov spremljanja, tudi na področju izobraževanja in usposabljanja ter socialnih in razvojnih politik:

⁶¹ <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20479>.

⁶² UL L 255, 30.9.2005.

⁶³ UL L 354, 28.12.2013.

- **delež zaposlenih diplomantov bi moral biti najmanj 82 %⁶⁴;**
- **60 % novih diplomantov iz PIU med svojim poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem sodeluje v učenju skozi delo⁶⁵.** Ta cilj se nanaša na vse oblike učenja skozi delo, zato bo prispeval k širjenju možnosti za vajeništvo, ki jih je mogoče podpirati z jamstvom za mlade;
- **8 % učečih se v PIU sodeluje v učni mobilnosti v tujini⁶⁶.**

Poklicno izobraževanje in usposabljanje se hitro prilagaja dinamičnim spremembam na trgu dela

1. Programi poklicnega izobraževanja in usposabljanja nudijo uravnoteženo kombinacijo **poklicnih in tehničnih znanj in spretnosti**, dobro usklajenih z vsemi gospodarskimi cikli, delovnimi mesti in metodami, ki se nenehno spreminjajo, ter **ključnimi kompetencami⁶⁷**, vključno s trdnimi osnovnimi znanji in spretnostmi, digitalnimi, prečnimi, zelenimi in drugimi življenjskimi znanji in spretnostmi, ki dajejo dobro podlago za odpornost, vseživljenjsko zaposljivost, socialno vključenost, aktivno državljanstvo in osebni razvoj.
2. Učni načrti poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ponudbe programov in kvalifikacije se ves čas posodablajo s pomočjo **zanesljivega zbiranja podatkov o znanjih in spretnostih** (tj. sistemov za spremljanje diplomantov, mehanizmov za predvidevanje potreb po znanjih in spretnostih, tudi na sektorski in regionalni ravni).
3. Izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja imajo ustrezno stopnjo **samostojnosti, prožnosti, podpore in finančnih sredstev**, tako da lahko svojo ponudbo usposabljanja hitro prilagodijo spreminjajočim se potrebam po znanjih in spretnostih, zelenemu in digitalnemu prehodu ter gospodarskim ciklom.
4. Programi poklicnega izobraževanja in usposabljanja na vseh ravneh vsebujejo sestavine **učenja skozi delo**, ki se širijo tudi v nadaljnje poklicno izobraževanje in usposabljanje; **programi vajeništva⁶⁸** se razvijajo še naprej za okrepitev ponudbe v okviru jamstva za mlade⁶⁹, dopolnjujejo pa jih ustrezna podpora⁷⁰ in ukrepi za stabilizacijo ponudbe vajeništev ter reševanje posebnih izzivov malih podjetij.

Prožnost in možnosti za napredek so v središču poklicnega izobraževanja in usposabljanja

5. Programi poklicnega izobraževanja in usposabljanja so **prilagojeni posameznikom in usmerjeni v učečega se**, omogočajo osebni stik in digitalno ali kombinirano učenje, nudijo prožne in modularne poti, v katerih se priznavajo izidi neformalnega in priložnostnega učenja, ter odpirajo možnosti za napredovanje na poklicni poti in

⁶⁴ S tem bo zajeta starostna skupina 20–34 let z najmanj višjo sekundarno izobrazbo, ki je izobraževanje končala pred 1–3 leti.

⁶⁵ S tem bo zajeta starostna skupina 15–34 let, ki je izobraževanje in usposabljanje končala pred 1–3 leti. Kazalnik bo temeljil na podatkih, zbranih leta 2021 v okviru ankete o delovni sili v EU.

⁶⁶ To se določi kot odstotek mobilnih učečih se v koledarskem letu, in sicer kot delež kohorte diplomantov PIU v istem letu. Kazalnik bo temeljil na podatkih o mobilnosti iz podatkov programa Erasmus+ in podatkih o diplomantih PIU iz UOE. Poleg tega bi se lahko, kjer je ustrezno, kot dopolnilo podatkov iz programa Erasmus+ uporabljali podatki programov mobilnosti nacionalnih organov.

⁶⁷ Kot so opredeljene v Priporočilu Sveta z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje.

⁶⁸ Kot je opredeljeno na podlagi Priporočila Sveta z dne 15. marca 2018 o evropskem okviru za kakovostna in učinkovita vajeništva.

⁶⁹ Kot je opredeljeno v Priporočilu Sveta z dne 22. aprila 2013 o vzpostavitvi jamstva za mladino.

⁷⁰ Med njimi bi lahko bili tudi medpodjetniški centri za usposabljanje.

pri učenju; programi nadaljnega poklicnega usposabljanja so zasnovani tako, da jih je mogoče hitro prilagoditi potrebam sektorja, podjetja ali posameznika po izpopolnjevanju ali prekvalifikaciji.

6. Programi poklicnega izobraževanja in usposabljanja temeljijo na **modulih ali enotah učnih izidov** in vzpostavljeni so mehanizmi vrednotenja, ki omogočajo prenos, priznavanje in zbiranje učnih izidov posameznikov za pridobitev kvalifikacije, delne kvalifikacije oziroma mikrokvalifikacije⁷¹.

Poklicno izobraževanje in usposabljanje je gonilo inovacij in gospodarske rasti ter priprava na digitalni in zeleni prehod ter poklice, po katerih se veliko povprašuje

7. Poklicno izobraževanje in usposabljanje je odporno, saj je vključeno v gospodarske, industrijske in inovacijske strategije, tudi v tiste, ki so povezane z **okrevanjem ter zelenim in digitalnim prehodom**. Zato je treba ponudbo **nadaljnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja** znatno razširiti s spodbujanjem pridobivanja podjetniških, digitalnih in zelenih znanj in spretnosti, kakor je potrebno glede na povpraševanje.
8. **Centri poklicne odličnosti** imajo vlogo katalizatorjev lokalnih naložb podjetij, pri čemer podpirajo okrevanje ter zeleni in digitalni prehod, evropske in regionalne strategije inovacij in pametne specializacije, razvoj poklicnega izobraževanja in usposabljanja na višjih ravneh kvalifikacij (na ravneh evropskega ogrodja kvalifikacij 5–8), ter opravljajo inovativne storitve, kot so grozdi in podjetniški inkubatorji za zagonska podjetja in tehnološke inovacije za MSP ter inovativne rešitve za prekvalifikacijo delavcem, ki jim grozi odpuščanje.
9. Institucije poklicnega izobraževanja in usposabljanja imajo dostop do najsodobnejše infrastrukture, imajo vzpostavljene **strategije za digitalizacijo**⁷² ter v svoje programe in organizacijsko upravljanje vključujejo **okoljsko in družbeno trajnostnost** ter tako prispevajo k doseganju ciljev trajnostnega razvoja OZN.

Poklicno izobraževanje in usposabljanje je privlačna izbira, ki temelji na sodobnem, digitaliziranem zagotavljanju usposabljanja/znanj in spretnosti

10. Programi visokošolskega poklicnega izobraževanja in usposabljanja na ravneh evropskega ogrodja kvalifikacij 5–8 se nadalje razvijajo, da bi zadostili rastočim potrebam po poklicnih znanjih in spretnostih na višji ravni.
11. Poklicno izobraževanje in usposabljanje je del **kontinuitete vseživljenjskega učenja** in na voljo so **prožni prehodi** med začetnim in nadaljnjim poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem, splošnim izobraževanjem in visokošolskim izobraževanjem.
12. Programi poklicnega izobraževanja in usposabljanja se izvajajo kot primerna kombinacija **odprtih, digitalnih in participativnih učnih okolij**, vključno z delovnimi mesti, ki so ugodna za učenje, podpirajo pa jih najsodobnejša in dostopna infrastruktura, oprema in tehnologija ter vsestranski pedagoški pristopi in orodja,

⁷¹ V skladu s Priporočilom Sveta z dne 20. decembra 2012 o potrjevanju neformalnega in priložnostnega učenja.

⁷² Npr. orodje za samoocenjevanje SELFIE podpira institucije PIU pri uporabi digitalnih tehnologij za učinkovito poučevanje in učenje ter pri krepitvi njihovega sodelovanja z delodajalci v programih učenja skozi delo.

zlasti simulatorji na podlagi IT, virtualna in razširjena resničnost, ki omogočajo dostopnejše in učinkovitejše izvajanje usposabljanja, tudi za mala podjetja⁷³.

13. **Učitelji, vodje usposabljanja in vodstveni delavci** v poklicnem izobraževanju in usposabljanju se vse od začetka strokovno razvijajo, da bi lahko izvajali visokokakovostno usposabljanje, spodbujali tehnična in digitalna znanja in spretnosti ter učinkovite inovativne metode usposabljanja ter delali z orodji za digitalno učenje ter v raznolikih in večkulturnih okoljih. Njihove poklicne poti postajajo privlačnejše s pomočjo širših pristopov k zaposlovanju, boljšimi možnostmi za poklicno pot, npr. kot hibridni učitelji/vodje usposabljanja⁷⁴, ter z okrepljenim sodelovanjem med učitelji/vodji usposabljanja v poklicnem izobraževanju in podjetji.
14. Strategije **internacionalizacije** podpirajo strateški pristop k mednarodnemu sodelovanju v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, tudi v mejnih regijah EU. Take strategije spodbujajo uspešne nacionalne prakse povsod po svetu in udeležbo na mednarodnih **tekmovanjih v znanjih in spretnostih**.
15. Obstajajo možnosti za **učno mobilnost** učečih se in osebja v poklicnem izobraževanju, tudi virtualna mobilnost, dolgotrajna mobilnost in mobilnost v tretje države, ki so lažje izvedljive zaradi uporabe in priznavanja enot učnih izidov in ustreznih evropskih orodij⁷⁵.
16. Kakovostne **storitve za vseživljenjsko orientacijo** z uporabo digitalnih storitev v polni meri zagotavljajo jasne in uporabniku prijazne informacije o možnostih za učenje in poklicno pot ter možnosti za vrednotenje v celotni EU.

Poklicno izobraževanje in usposabljanje spodbuja enake možnosti

17. **Programi PIU so vključujoči** za ranljive skupine, kot so invalidi, nizkokvalificirani/nizko usposobljeni odrasli, etnične in rasne manjšine, vključno z Romi, osebe z migrantskim ozadjem in osebe z manj priložnostmi zaradi geografske oddaljenosti. Ciljno usmerjeni ukrepi in prožne oblike usposabljanja preprečujejo zgodnje opuščanje izobraževanja in usposabljanja ter podpirajo prehod iz izobraževanja v zaposlitev.
18. Programi PIU so **dostopni** prek platform za digitalno učenje, podpirajo pa jih orodja, naprave in internetna povezava, zlasti za ranljive skupine ter osebe na podeželskih ali oddaljenih območjih.
19. Ciljno usmerjeni ukrepi spodbujajo **uravnoteženo zastopanost spolov** v tradicionalno „moških“ in „ženskih“ poklicih, obenem pa pomagajo odpravljati spolne in druge stereotipe.

Poklicno izobraževanje in usposabljanje temelji na kulturi zagotavljanja kakovosti

20. **Evropski referenčni okvir za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja** (okvir EQAVET), opisan v Prilogi II, je vključen v nacionalne sisteme za zagotavljanje kakovosti tako za začetno kot nadaljnje poklicno

⁷³ Med njimi so lahko tudi sodelovalno poučevanje, interdisciplinarno in projektno učenje, nove organizacijske metode v institucijah za usposabljanje in podjetjih, pa tudi umetna inteligenca.

⁷⁴ Hibridni učitelji/vodje usposabljanja so posebna vrsta osebja, ki del delovnega časa delajo v podjetju, del pa kot učitelji na poklicni šoli ali šolskem centru. Ta pristop bi lahko prispeval k tesnejšemu, bolj strukturiranemu in pogostejšemu sodelovanju med šolami PIU in podjetji. Hibridni učitelji bi lahko v šolsko okolje prinesli potrebne inovacije in bi lahko bili rešitev za vse večje pomanjkanje in staranje učiteljev v poklicnem izobraževanju. Ta pristop posameznikom nudi zanimive možnosti za poklicno pot ter koristi šolam in podjetjem, med drugim zaradi delitve stroškov plač.

⁷⁵ Npr. predloge za memorandum o soglasju in učni dogovor.

izobraževanje in usposabljanje. Zajema poklicno izobraževanje in usposabljanje v vseh učnih okoljih (kot sta šolski pouk in učenje skozi delo vključno s programi vajeništva) in z vsemi vrstami učenja (digitalno, osebno ali kombinirano), ki ga izvajajo javni in zasebni izvajalci ter temelji na nizu skupnih kazalnikov za zagotavljanje kakovosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, ki se uporablja tako na ravni sistema kot na ravni izvajalca, kot je navedeno v Prilogi II.

21. **Nacionalna referenčna točka za zagotavljanje kakovosti** za poklicno izobraževanje in usposabljanje še naprej povezuje vse pomembne zainteresirane strani na nacionalni in regionalni ravni, da:
- dajejo konkretne pobude za izvajanje in razvoj okvira EQAVET,
 - informirajo in pritegnejo širok krog zainteresiranih strani, vključno s centri poklicne odličnosti, da prispevajo k izvajanju okvira EQAVET,
 - podpirajo samoocenjevanje kot komplementarno in učinkovito sredstvo za zagotavljanje kakovosti, ki omogoča merjenje uspeha in ugotovitev področij za izboljšave, tudi glede digitalne pripravljenosti sistemov in institucij PIU,
 - dejavno sodelujejo v evropski mreži za zagotavljanje kakovosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju,
 - dajejo na razpolago posodobljen opis nacionalnih ureditev za zagotavljanje kakovosti na podlagi okvira EQAVET,
 - sodelujejo v **medsebojnih strokovnih pregledih**⁷⁶ zagotavljanja kakovosti na ravni EU za večjo preglednost in usklajenost ureditev za zagotavljanje kakovosti in krepitev zaupanja med državami članicami.

Izvajanje na nacionalni ravni

Priporoča se, da države članice skupaj s socialnimi partnerji in drugimi ustreznimi zainteresiranimi stranmi sprejmejo ukrepe za izvajanje te politike na nacionalni ravni. Pri tem bi morale:

22. zagotoviti trajnostna javno-zasebna **partnerstva** za upravljanje poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Vključiti socialne partnerje in vse relevantne zainteresirane strani, tudi institucije za poklicno izobraževanje in usposabljanje, gospodarske panoge in podjetja vseh velikosti, javne in zasebne službe za zaposlovanje, posredniške organizacije, kot so industrijske, trgovske in obrtne zbornice, poklicne in sektorske organizacije, nacionalne koordinatorje za jamstvo za mlade, ESS in druge pobude EU, sektor informacijskih tehnologij, centre poklicne odličnosti, grozde, organizacije učečih se in staršev ter lokalne, regionalne in nacionalne organe. Spodbujati taka partnerstva na regionalni in sektorski ravni;
23. čim bolje izkoristiti **evropska orodja za preglednost**, kot so evropsko ogrodje kvalifikacij, evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk (ECTS), Europass in evropska klasifikacija spretnosti, kompetenc, kvalifikacij in poklicev (ESCO), omogočati lažje avtomatično vzajemno priznavanje polnih ali delnih kvalifikacij,

⁷⁶ Medsebojni strokovni pregled je vrsta dejavnosti vzajemnega učenja, katere namen je podpreti izboljšave in preglednost ureditev za zagotavljanje kakovosti na ravni sistema na podlagi posebne metodologije, razvite v okviru evropske mreže za zagotavljanje kakovosti na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

mikrokvalifikacij in izidov obdobj učenja v tujini⁷⁷, učeče se usposobiti za uporabo različnih funkcij platforme Europass (npr. evidentiranje izkušenj, znanj in spretnosti ter kvalifikacij v spletnem profilu, ki se uporablja pri karierni orientaciji, pridobivanje elektronsko podpisanih kvalifikacij, prejemanje predlogov za možnosti za učenje in zaposlitev, kvalifikacije, vrednotenje, priznavanje itd. ali iskanje takih možnosti);

24. čim bolje izkoristiti **sklade in instrumente Evropske unije** za podporo reformam poklicnega izobraževanja in usposabljanja in/ali naložbam v poklicno izobraževanje in usposabljanje, tudi na področju digitalizacije in okoljske trajnosti, kot so instrument „Next Generation EU“ (mehanizem za okrevanje in odpornost, pobuda REACT-EU), Evropski socialni sklad plus, instrument SURE, Evropski sklad za regionalni razvoj, program InvestEU, Erasmus+, program Obzorje Evropa, Interreg, program za digitalno Evropo, mehanizem za pravični prehod in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja in sklad za modernizacijo; spodbujati nadaljnje naložbe javnega in zasebnega sektor v poklicno izobraževanje in usposabljanje;
25. opredeliti **ukrepe za izvajanje tega priporočila** na nacionalni ravni v enem letu od njegovega sprejetja in spremljati njihovo izvajanje, tudi z ustrezno dodelitvijo nacionalnih virov in z močnim poudarkom na vključevanju digitalizacije in okoljske trajnosti v celotnem sektorju PIU.

POZDRAVLJA NAMERO KOMISIJE, DA:

izvaja politiko Unije na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter podpira ukrepe držav članic, med drugim tako, da:

26. zagotavlja **učinkovito upravljanje** politike EU na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja prek tristranskega Svetovalnega odbora za poklicno usposabljanje na podlagi tekočega delovnega programa in v sodelovanju z generalnimi direktorji za poklicno izobraževanje in usposabljanje⁷⁸, predstavniki učečih se ter izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja;
27. zagotavlja, da se politika EU za poklicno izobraževanje in usposabljanje v celoti upošteva pri izvajanju načrta za okrevanje EU, evropskega **zelenega dogovora** in **nove industrijske strategije za Evropo** ter da je vključena v program znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost, **akcijski načrt za digitalno izobraževanje**, splošni evropski okvir za sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju ter **evropski izobraževalni prostor**;
28. okrepi podporo **strukturnim reformam na področju vajeništva** prek podpornih storitev za vajeništva in novega zagona za evropsko koalicijo za vajeništva v sinergiji z jamstvom za mlade; postopoma razširi **podporne storitve** za poklicno izobraževanje in usposabljanje v sodelovanju s Cedefop;
29. podpira cilj postopne vzpostavitve in razvoja 50 evropskih platform **centrov poklicne odličnosti** ter preuči **evropske ključne poklicne profile** v okviru platforme Europass, po možnosti dopolnjene z digitalnimi poklicnimi vsebinami, da bi omogočila lažjo mobilnost učečih se in delavcev, avtomatično priznavanje

⁷⁷ V skladu s priporočilom Sveta z dne 26. novembra 2018 o spodbujanju avtomatičnega vzajemnega priznavanja visokošolskih diplom in spričeval višjega sekundarnega izobraževanja ter izidov iz učnih obdobj v tujini.

⁷⁸ Generalne direktorje za poklicno izobraževanje in usposabljanje imenujejo države članice. Komisija vodi njihov seznam na podlagi informacij držav članic.

kvalifikacij in pripravo skupnih učnih načrtov, kvalifikacij in mikrokvalifikacij za poklicno izobraževanje in usposabljanje;

30. podpira kakovostno in učinkovito **digitalizacijo izvajanja PIU** tako v šolskem učenju kot tudi v učenju skozi delo, tako da spodbuja uporabo **evropskih okvirov kompetenc** in **orodij za samoocenjevanje**, kot je orodje SELFIE⁷⁹, in preuči izvedljivost vseevropske raziskave šol za PIU;
31. spodbuja **evropsko poklicno izobraževanje in usposabljanje kot svetovno referenčno točko za razvoj znanj in spretnosti**, tudi s podporo internacionalizaciji sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja v sodelovanju z Evropsko fundacijo za usposabljanje, tekmovanjem v znanjih in spretnostih in komunikacijskim kampanjam, ki bodo PIU naredile privlačnejše in izboljšale njegovo javno podobo, ter zagotavljanjem uporabniku prijaznega dostopa do informacij o poklicnem izobraževanju in usposabljanju in z njim povezanih možnostih za poklicno pot ter z nadaljnjim razvijanjem funkcij platforme Europass;
32. podpira prizadevanja držav članic za izvajanje tega priporočila, pri tem krepi zmogljivost institucij za poklicno izobraževanje in usposabljanje, vključno z njihovo digitalizacijo in okoljsko trajnostnostjo, ter spodbuja raziskave na področju PIU na nacionalni ravni in ravni EU prek financiranja iz ustreznih **skladov in programov Unije** (instrument „Next Generation EU“ (mehanizem za okrepanje in odpornost in pobuda REACT-EU) Evropski socialni sklad plus, instrument SURE, Evropski sklad za regionalni razvoj, program InvestEU, Erasmus+, Obzorje Evropa, Interreg, Digitalna Evropa, mehanizem za pravični prehod, Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja, sklad za modernizacijo);
33. zagotavlja **kvantitativno in kvalitativno spremljanje** v skladu s skupnimi cilji, določenimi v tem priporočilu, ter druge pomembne podatke, tudi v zvezi z naložbami, te podatke vključi v evropski semester in ustrezne evropske okvire za spremljanje ter Svetu vsakih pet let **poroča** o izvajanju tega priporočila, izhajajoč iz letnega spremljanja, ki ga izvaja Cedefop.

To priporočilo nadomešča Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2009 o vzpostavitvi evropskega referenčnega okvira za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja (EQAVET) in Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2009 o vzpostavitvi Evropskega sistema prenašanja kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET).

V Bruslju,

*Za Svet
Predsednik*

⁷⁹ https://ec.europa.eu/education/schools-go-digital/about-selfie_sl.